

Yuvam Dünya Derneği'nin KONDA Araştırma ve Danışmanlık Őirketi ile yapmış olduğu

"Türkiye'de İklim Değişikliği Algısı"

Araştırma Sonuçları

İÇİNDEKİLER

1. ÖNSÖZ	3
2. YÖNETİCİ ÖZETİ	11
3. FARKINDALIK	13
4. KIRILGANLIK	14
4.1. İklim Değişikliğinin Olası Etkileri	14
4.2. Kırılabilirlik Algısı	16
5. SORUMLULUK KİMDE?	18
6. HAREKETE GEÇME	19
7. DEMOGRAFİK BİLGİLER	26
7.1. Temel Demografik Bulgular	26
7.2. Demografik Kümelerin Görüş ve Davranışları	34
8. ARAŞTIRMANIN KÜNYESİ	50
8.1. Araştırmanın Genel Tanımı	50
8.2. Örneklem	50
9. TÜM CEVAP DAĞILIMLARI	52
9.1. Deneklerin Profili	52
10. TERİMLER SÖZLÜĞÜ	58
10.1. Terimlerin Kaynağı Olan Soru ve Veriler	59

1. ÖNSÖZ

Türkiye insani iklim krizine nasıl bakıyor?

İklim kriziyle mücadele etmek amacıyla yola çıkan Yuvam Dünya Derneği olarak KONDA Araştırma'yla birlikte 'İklim Değişikliği Algısı Araştırması' gerçekleştirdik.

Derneğimizin bu ilk kapsamlı araştırma çalışmasında ülkemizdeki iklim değişiklikleri algısını, buna bağlı sonuçlar ve meselelerle olan etkileşimi, bu etkilerin hayatlarımızdaki iz düşümlerini, sorumlulardan beklentilerimizi ve sorumluluk alarak mücadele etme etme boyutundaki eğilimlerimizi belirlemek üzere yola çıktık.

Nisan 2021 döneminde, ülkemizin 15 yaş üstü yetişkin nüfusuna yönelik olan bu araştırma ile 74 ilin 372 ilçesinde telefon görüşmeleriyle ulaşılan 3022 kişiye, iklim değişikliğiyle mücadele konusunda, 'farkındalık', 'kırılabilirlik' ve 'sorumluluk' perspektiflerinde 10 farklı soru sorduk. Ortaya çıkan tablo bizi düşündürdüğü kadar bazı fırsat pencerelerini de gösterdiği için yüreklendirdi.

İklim krizi gözden de, gönülden de irak değil!

Uzun yıllardır, varlık amacını iklim kriziyle mücadele olarak ortaya koyan kurum ve bireylerin çabaları büyük oranda bu mesele için farkındalık yaratmaya odaklanmışken, bu araştırma, son derece net şekilde, toplumsal olarak kritik eşiği geçtiğimizi ve temelde iklim krizinin var olup olmadığına dair bir tartışma boyutu kalmadığını gözler önüne seriyor.

Araştırma iklim değişikliğinin hava olaylarına ve doğaya etki ettiği konusunda toplumun dörtte üçünde yaygın bir farkındalık olduğunu gösteriyor. Bu yaz ülkemizin çeşitli bölgelerinde çıkan orman yangınları ve Kuzeydoğu'daki sel felaketiyle ilgili tartışmaların da ortaya koyduğu gibi Türkiye toplumu iklim krizinin varlığına ikna ettiği aşikar. Bu farkındalığın en yüksek olduğu yaş kümesi gençlerken, meslek gruplarında da öğrenciler ve beyaz yakalı çalışanlar ön plana çıkıyor.

Her yıl farklılaşan ve somutlaşan günlük hayat deneyimlerimizle birlikte, bilim insanlarının iklim değişikliklerinin etkilerinin giderek yoğunlaştığını gösteren araştırmaları önümüzdeki 10 yılın son derece kritik bir süreç olacağına işaret ediyor. Bu bağlamda, araştırma bulgularını coğrafi bölgeler bazında değerlendirdiğimizde de, ülke genelinde artan farkındalıkla beraber, her bölgenin kendi reel gerçekliği çerçevesinde iklim krizini hissettiğini ve geleceğe yönelik beklentilerinin daha da olumsuz olduğunu ortaya koyuyor. Göreceli olarak, en yüksek bilinç seviyesi Batı Anadolu ve Batı Marmara'da görülüyor.

Toplumun iklim değişikliğinin etkilerine ilişkin bilgisinin seviyesiyle bu etkilerle ne ölçüde ilişki kurduğunu tespit etmek de araştırmamızın bir başka farkındalık boyutuydu. Bu boyutta, hava olayları ve doğa üzerindeki etkileri konusunda daha yaygın bir farkındalık olduğunu gösteriyor.

Halk "Olağan dışı mevsim olayları olağan olacak" diyor.

İklim değişikliğinin yol açtığı sorunlar kapsamında en öne çıkanlar olağandışı mevsim olaylarının çoğalması, hava kirliliği, suya erişimin zorlanması ve orman yangını, sel, kuraklık gibi afetler olarak görülüyor. Buna karşılık, göçlerin artması ve deniz seviyesinin yükselmesi gibi durumların iklim değişikliğiyle olan ilişkisi toplumun zihninde aynı derecede yer bulmamış durumda.

Bölgesel olarak, Batı Anadolu'da ve Batı Marmara'da yaşayanlar ilk sırada sırasıyla suya erişimlerinin güçleştiğini ve hava kirliliğini belirtirken, Doğu Karadeniz bölgesinde olağan dışı mevsim olaylarındaki artış ön plana çıkıyor.

Önümüzdeki iki yılda başlarına gelebilmesi en olası iki olayın neler olabileceği sorulduğundaysa, toplumun en tedirgin olduğu olaylar olarak %54 oranıyla sağlık problemi yaşamak ve daha sonra %38 oranıyla susuzluk çekmek ön plana çıkıyor. TElbette pandemi sürecinde olmamız bu algıda etkili görünüyor, ayrıca bu etkileşimler coğrafi bölgeler bazındaki yaşanmışlıklara bağlı olarak da farklılıklar gösterebiliyor. Ancak, toplumun tamamı hem şu an hem de gelecek için endişeli diyebiliriz.

Her 3 kişiden 2'si kendini zayıf ve kırılgan hissediyor.

İklim değişikliğinin olası etkilerinin karşısında toplumun ne denli kırılgan ve zayıf hissettiğini irdelediğimizde ise beklediğimizin ötesinde bir derinlik tespit ettik. Her üç kişiden ikisi iklim değişikliğinden dolayı meydana gelebilecek bir olay veya durumda başkalarına kıyasla daha fazla zorlanacağını düşünüyor ve kırılgan hissediyor. Cinsiyetler bazında bakıldığında kadınların erkeklere göre daha kırılgan olduğu görülüyor. Kadınların yüzde 23'ü iklim değişikliklerine bağlı etkilere uyum sağlayabileceğini söylerken, erkeklerde bu oran yüzde 38.

İmkanlar azaldıkça çaresizlik hissi artıyor.

Ekonomik sınıf ve geçinme durumları iklim krizi etkilerine uyum sağlama konusunda en çok fark yaratan demografik unsur olarak ortaya çıkıyor. Ekonomik seviyesi en düşük olan kümenin %81'i herhangi bir felakete maruz kaldığında diğer kişilere kıyasla çok daha zorluk çekeceğini öngörüyor. Meslek gruplarına

baktığımızda ise, aynı dinamikle, ekonomik özgürlüğü bulunmayan ev kadınları, öğrenciler ve işsizler en kırılgan gruplar olarak görülüyor.

Ev kadınlarının %73'ü, öğrencilerin %86'sı ve işsizlerin %70'inin iklim değişikliğine bağlı olaylarla karşılaştıklarında zayıf ve kırılgan hissettikleri, uyumlanma zorluğu çekecekleri öngörülerini çok net. Eğitim seviyesi düştükçe de bu tablo benzer özellikler sergiliyor. Oranlar açısından belli farklar bulunmakla birlikte, toplumun önemli bir kısmı, başına ne gelebileceğini düşünürse düşünsün, iklim değişikliğinin etkilerine kolaylıkla uyum sağlayamayacağına inanıyor. En büyük tedirginlik alanları gıdaya erişimde zorluk, olası sağlık problemleri ve susuzluk olarak ortaya çıkıyor.

Halk sorumlu devlet ve vatandaş diyor.

Araştırmada iklim değişikliğiyle mücadelede, toplumun çoğunluğunun en etkili aktör konumunda devleti bildireceği kabulüyle, ikincil olarak kimi sorumlu gördüğünü de irdeledik. Sonuç olarak, sorumluluk anlayışında yaşın ve dindarlık seviyesinin oldukça etkili olduğu anlaşılıyor. Ülkemizdeki her beş kişiden dördü sorumluluğu devlette görürken, yarısından fazlası (%55'i) hem devlet hem de vatandaş sorumlu buluyor. Özel sektöre sorumluluk atfedenlerin seviyesinin düşüklüğü ise şaşırtıcı seviyede çıktı. Sadece özel sektör sorumlu diyenler %1, hem devlet hem de özel sektör sorumlu diyenler ise %14 düzeyinde tespit edildi. Bu durumun bir rahatlama unsuru sayılmadan beklentilerin aşılacağı bir fırsat penceresi olarak görülmesi büyük farklar yaratabilir. Diğer yandan, ekonomik sıkıntı yaşayanlar ağırlıklı olarak devleti ve özel sektörü sorumlu tutarken, refah seviyesi yükseldikçe vatandaşları sorumlu görme eğilimi de artıyor.

Toplum olarak çözümün parçası olmaya hazırız.

İklim değişikliğinin ve yol açtığı meselelerin farkında olan bir toplum olarak, maruz kaldığımız etkilere açık ve kırılgan olduğumuz bir gerçek. Meselede devlete ana sorumluluğu ve dönüştürücü rolünü atfederken, vatandaşlar olarak da sorumluluk üstlenmeye ve davranışsal değişikliklerle çözümün parçası olmaya hazır görünüyoruz.

Enerji tüketimini azaltmak, ihtiyacımız kadar tüketmek, yaşantılarımızı sadeleştirmek, kağıt, plastik ve cam gibi atıkların geri dönüşümünü sağlamak en belirgin davranışsal değişim alanları olarak ortaya çıkıyor. Buna karşılık, çevreye duyarlı markaların ürünlerini tüketmek ana odak alanları içinde değilken, şahsi araç kullanmaya meyil ve vazgeçmeme eğilimi ters dinamik olarak beliriyor.

Ekonomik anlamda sınıf farklılıklarının alınacak önlemlerle ilişkisi kayda değer bir seviyede görülüyor. Çoğu önlemden ekonomik etkilerin ön planda olduğu anlaşılıyor ve halihazırda bu önlemleri daha fazla gerçekleştirebilenler üst ve

Yeni orta sınıftan, alt ve alt orta sınıf imkanı olsa harekete geçecek gibi duruyor. Meslek gruplarına bakıldığında emeklilerin ve beyaz yaka çalışanların konfor alanlarını çok zorlamadıkça neredeyse tüm iyileştirici aksiyon alanlarında harekete geçmeye en hazır gruplar olmaları dikkat çekiyor.

Gençlerde bilinç ve sorumluluk hissi yüksek ama eylem odağı dağınık.

İklim değişikliğinin etkileri konusunda yüksek bilinç seviyesinde olan ve vatandaşlara daha yüksek oranda sorumluluk atfeden gençlerin, özellikle 15-17 yaş arası kümenin, bu durumun tersine çözümün parçası olmak üzere harekete geçmeye hazır olmadığı görülüyor. Genelde yaşlılar gençlere kıyasla daha hazır ve çözüm odaklı görünüyorlar; tasarruf bilinçleri de daha yüksek. Gençlerin henüz düzenini kendi kurdukları bir yaşamları ve bağımsız gelirlerinin bulunmaması, yaşamsal önceliklerinde farklılıklar olması gibi nedenler eylemsiz kalmalarında etken olabilir diye düşünüyoruz. Onların eylem odağını artıracak yaklaşım ve projeler geliştirdiğimizde büyük bir dönüştürücü güç olarak toplumsal hayatımızı şekillendireceklerine inanıyoruz.

Ülke olarak geri dönüşüme çok sıcak bakıyoruz.

Halkın %90'ı kağıt, plastik, cam gibi atıkların geri dönüşümüne önem veriyor. %57'si halihazırda yaptığını, %32'si ise imkanı olsa yapabileceğini söylüyor. Meslek gruplarında, beyaz yaka çalışanların %95'i kağıt, plastik, cam gibi atıkları geri dönüştürüyor ya da geri dönüştürülmesi gerektiğini düşünüyor. Bu alanda büyük bir sorumlulukla hareket ederken, diğer iyileştirici aksiyonlarda da şartlar elverdikçe giderek kökleşecek davranışsal değişiklik imkanı görüyoruz.

En az benimsenen eğilim olan çevreye duyarlı markaların ürünlerini tercih etme davranışı irdelendiğinde, alt gelir grubunun yüzde 50'si "imkanım olsa yaparım" diyor. Gelir seviyesi arttıkça çevreye duyarlı ürünleri kullanma eğilimi artıyor ve emekliler ile beyaz yakalar bu konuda daha bilinçli görülüyor.

Bir gün artık bugün.

İklim değişikliği şu an burada. Hem şu an, hem de gelecekte endişeliyiz. Günbegün bu mesele ve etkilerine daha da açık ve kırılabilir hale geliyoruz. Problemin değil, çözümün parçası olmaya yönelmiş durumdayız. Devletin ve özel sektörün sorumluluklarının farkında olarak, iklim krizinin gereklerini yapmalarını ve dönüştürücü rol üstlenmelerini bekliyoruz, ancak vatandaş olarak da çözümün parçası olduğumuzu biliyoruz ve imkan oldukça daha köklü seviyede davranışsal değişimi hedefliyoruz.

Bu araştırma bize neslimizin hikayesini değiştirebileceğimize, bunun için toplumsal

dönüşümün zemininin oluşmakta olduğuna ve yuvamız dünyamızı iklim krizinin etkilerine karşı güçlendirebileceğimize dair ümit verdi.

Kıvılcım Pınar Kocabıyık

Yuvam Dünya Derneği Yönetim Kurulu Başkanı

Pandemi yerküreye uyum için bir fırsat olabilir mi?

Kırk yılı aşkın zamandır, tüm yaşamı değişime zorlayan temel dinamiklerden birisi, yerkürenin ritminin değişiyor olması. Küresel ısınma, karbon salınımı, ozon tabakasının delinmesi, erozyon, kuraklık, başta petrol, içme suyu dâhil yeraltı kaynaklarının tükenmesi, yer üstündeki canlı ve bitki türlerinin azalması, çevrenin havanın-suyun kirlenmesi gibi her biri devasa sorunlar anlamına gelen bir ritim değişikliği bu.

İnsanoğlu üretim ve tüketim biçimiyle yerküreye, doğaya son derece hoyrat davranmaya devam ediyor. Yerkürenin ritmine uygun bir değişimi örgütlemekten, yani üretim ve tüketim biçimlerimizi, yerküreye ilişkimizi yenilemekten, kendi ritmimizi yerkürenin ritmine uyarlamaktan ısrarla kaçındık.

Şimdiye dek iklim alanında çalışan sivil toplum kuruluşları iklim krizi konusunda farkındalık yaratmak için çalışıyorlardı. Halbuki bu araştırma net bir şekilde gösteriyor ki son yıllardaki sel, dolu, kuraklık gibi doğa felaketleri, beslenme ve gıda yetersizliğinin yaygınlaşması, üstüne COVID-19 pandemisiyle toplum artık iklim krizinin varlığının farkına vardı. Üstelik bu krizin hem kendi hayatını nasıl etkilediğini veya etkileyeceğini, hem de bu etkileri azaltmak konusunda kendisinin de sorumluluğunu görüyor. Artık iklim konusundaki tartışma böylesi bir krizin olup olmadığı değil, kimlerin nasıl aksiyona geçeceği, devletin veya özel sektörün üstlerine düşen sorumluluğu almalarının nasıl sağlanacağı üzerine olmalı.

Araştırma bulguları ilk olarak, iklim değişikliğinin hava olaylarına ve doğaya etki ettiği konusunda toplumun dörtte üçüne yaygın bir farkındalık olduğunu gösteriyor.

İkinci temel bulgu, toplumun iklim değişikliğinin ürettiği meseleler karşısında kendini zayıf ve kırılabilir görüyor. Toplumun en tedirgin olduğu olayların başında bir sağlık problemi yaşamak geliyor ve bunu susuzluk çekmek takip ediyor. Bunların peşinden ise olağan dışı hava olayları ve afetler geliyor ve gıdaya erişimde zorlanmak ve göç gibi iklim değişikliğinin gündelik hayata doğrudan

etkileri biraz daha az söyleniyor. Toplumun üçte ikisi, iklim değişikliğinden dolayı meydana gelebilecek bir olay veya durumda başkalarına kıyasla daha fazla zorlanacağını beliriyor ve daha kırılgan hissediyor.

Araştırmanın üçüncü bulgusu ise, toplumun iklim değişikliğine karşı mücadelede devleti sorumlu görürken kendisinin de sorumluluğuna işaret ediyor olması. İklim değişikliğine karşı mücadelede kimin öncelikli olarak sorumlu görüldüğüne dair bulgulara bakıldığında her beş kişiden dördü devleti, ikinci olarak da her üç kişiden ikisi vatandaşın bu konuda sorumlu olduğunu düşünüyor ve yarısından fazlası hem devleti hem de vatandaşı aynı anda sorumlu görüyor.

Nitekim iklim değişikliğiyle mücadelede kişisel önlemlere ve davranışlara dair bulgular toplumda her bir önlemin oldukça yüksek oranda yapıldığı veya yapılmaya da imkana göre yapmaya bir yatkınlık olduğunu gösteriyor.

Kabaca araştırmanın temel sonucu olarak şu cümleyi kurmak mümkün. Toplum iklim değişikliğinin ve ürettiği sorunların farkında, bu sorunlar karşısında büyük çoğunluk kendisini zayıf ve kırılgan görüyor; meseleyle uğraşmanın sorumluluğu konusunda öncülüğü devletten beklerken kendisi de sorumluluk almaya, davranışlarını değiştirmeye daha hazır.

Araştırmanın bu temel bulgusunu özetleyen cümlelerin aynı zamanda bir fırsat alanına da işaret ettiğini söylemeliyiz. Şimdi bir yandan salgının ürettiği can riskinin, diğer yandan uzun süredir sürmekte olan ekonomik buhranın ürettiği geçim riskinin eksikliklerimizle sorunlarımızla, tıkanıklıklarımızla yüzleşme fırsatı verdiğini de not etmeliyiz. Şimdi geleceği yeniden düşünme ve kurma zamanı.

İklim değişikliği, çevre kirliliği, doğal kaynakların azalıyor oluşu gibi yerküreye ilişkin tüm sorunların artık sürdürülemez hale geldiğini görüyoruz. Havaya, suya, toprağa bu denli hoyrat davranmaya devam edemeyiz.

Birleşmiş Milletler'in "sürdürülebilirlik hedeflerinden", Avrupa Birliği'nin "Avrupa Yeşil Mutabakat Çağrısına" tüm dünya insanlığın karşı karşıya olduğu büyük meseleyle baş etmeye dönük çalışmalar var. Tüm bu çabaların ve programların merkezinde bugünkü ekonomik yaşamı, modellerini ve zihniyetini sürdürülebilir bir gelecek için dönüştürme amacı yatıyor. Bu hedefle uyumlu olarak Avrupa Birliği Avrupa ekonomisinin 2050'de iklim-nötr olması hedefiyle sera gazı emisyonlarının belirli bir program dahilinde azaltılmasını hedefliyor. Yeşil Mutabakat Çağrısı kapsamında ekonomik büyümenin kaynak kullanımından ayrılması, hiç kimsenin ve hiçbir yerin bu politikadan ayrı tutulmaması, temiz-erişilebilir ve güvenli enerji, temiz-döngüsel ekonomi için sanayi gibi bir dizi hedef var.

Bu hedefler ülkemiz için de geçerli. Dünyayı ve memleketi kendimiz için de insanlık için de daha iyi hale getirmek istiyorsak yerel, ulusal ve küresel ölçekte yeni yollar, yeni stratejiler, yeni politikalar geliştirmek gerekiyor.

Yeni bir ekonomik modele ve temel stratejiye ihtiyacımız var. Büyüklüğüne,

mülkiyet yapısına, finansman konularına odaklanmaktan daha çok belki de bu stratejinin yerkürenin yeni ritmine uygun olup olmadığına bakmalıyız. Merkezi yönetimin, yerel yönetimlerin, sivil toplum örgütlenmelerinin, akademik dünyanın ve özel girişimciliğin işbirliğine yeni bir kooperasyon modeline ihtiyaç var.

Yeni ekonomik sıçrama için yerküreye, havayla, suyla, toprakla ilişkimizi yeniden tanzim eden, iklim değişikliğini dikkate alarak yeşil ekonomiye geçişi esas yeni bir strateji için toplumsal, ekonomik ve siyasal uzlaşmalara ihtiyaç var.

Araştırmanın bulguları da bu büyük uzlaşma için toplumda farkındalığın ve sorumluluk alma arzusunun ne denli güçlü olduğuna işaret ediyor.

Bekir Ağırdir

KONDA Genel Müdürü ve Yönetim Kurulu Üyesi, Yazar

Bıkmadan, usanmadan anlatmak zorundayız.

Kamuda üst düzey bir toplantıda "çiftçi iklimin değiştiğinin farkında ve bu sorunu gidermek için çözüm arıyor" dediğimde çevremdeki yetkililerin neredeyse tamamı "çiftçi iklim değişikliğini bilmez, siz yanlış biliyorsunuz" diyerek cevap verdiler. Çiftçi her daim toprakla, suyla ve havayla meşgul olduğu çevresindeki değişiklikleri şehirde oturan bizlerden çok daha iyi gözlemleme yeteneğine sahip. Bizler de bu değişikliklerin çoğu zaman farkında olabiliyoruz. Ancak bir basamak aşağıya inip, "peki bu değişikliklerin sebebi nedir?" diye sordüğümüz zaman herkesten farklı cevaplar alabiliyoruz. Hatta daha da ileri giderek "geri dönüşü mümkün mü?" veya "durdurmak için neler yapılabilir?" dediğimizde cevaplar çok daha farklılaşıyor.

Özellikle iklim değişikliği konusunda farkındalık yaratmak için çabalayan bizler açısından bilginin ve farkındalığın hangi noktada ayrıştığı son derece önemli. İklim değişikliğinin varlığını bile bilmeyen birine karbondioksitten başlayarak konuyu anlatmak daha ilk anda dinleyenleri kaybetmemize yol açacaktır. Tam tersine iklimin değiştiğini kabul eden birine de uzun uzadıya "bak işte iklim şöyle değişiyor" dersini anlatmak fazlasıyla can sıkıcı olabilir. Bu nedenlerden dolayı iklim değişikliği farkındalığı yayma konusunda başlangıç noktamız şu anki farkındalığın hangi konularda doğru, hangilerinde de yanlış veya tutarsız olduğunu ortaya koyabilmektir.

İnsanımız iklim değişikliğini önemli bir problem olarak görüyor, ama ekonomi kadar önemli değil. İklim değişikliğini durdurmak için elinden geleni yapmaya hazır, ama cebinden fazla para çıkmadığı müddetçe ve rahatı bozulmayacaksa. Şimdi bize düşen görev bireyleri iklim değişikliğinin ekonomiden de önemli

bir problem olduğuna ikna etmek. Ne yazık ki özellikle bu yaz yaşamaya başladığımız felaketler devam ettikçe etkilenen insan sayısı da artacak ve bu görev de gittikçe kolaylaşacak. Yalnız bir sonraki adımımız daha da zor; iklim krizine rahatımızı bozmadan ucuza bir çözüm üretebilmiş olsaydık şimdiye kadar bu sorunu zaten çözmüş olurduk.

Bu çalışma hepimize iklim farkındalığının her geçen gün artmakta olduğunu, ancak insanları harekete geçirmek için daha epey çaba sarf etmemiz gerektiğini açıkça gösteriyor. Bir sonraki araştırmaya kadar bizim de yol haritamız böylece belirlenmiş oldu. İnsanlara iklim krizinin geri kalan tüm problemlerden daha önemli olduğunu bıkmadan, usanmadan anlatmak zorundayız.

Prof. Dr. Levent Kurnaz

Boğaziçi Üniversitesi İklim Değişikliği ve Politikaları Araştırma Merkezi Başkanı Yuvam Dünya Derneği Bilim Kurulu Başkanı

2. YÖNETİCİ ÖZETİ

Bu rapor, saha çalışması 10-11 Nisan 2021 tarihlerinde gerçekleştirilen, Türkiye'deki 15 yaş üstü yetişkin nüfusu temsil eden bir kitlenin, saha çalışmasının yapıldığı günlerdeki iklim değişikliğine dair bilgi seviyelerine, görüşlerine ve davranışlarına dair verilere ve bulgulara dayanmaktadır. Araştırma kapsamında, 74 ilin merkez dahil 372 ilçesinde 3022 kişiyle telefonla görüşmeler yapılmıştır.

İklim değişikliğiyle mücadele konusunda toplumun halihazırdaki durumunu anlamak için, farkındalık, kırılganlık ve sorumluluk şeklinde 3 ana başlık altında 10 farklı soru sorduk.

Farkındalık başlığı altında sorduğumuz soruyla toplumun iklim değişikliğinin hangi etkilerini daha iyi bildiğini, hangileri için iklimle daha az ilişki kurduklarını ortaya koyduk. İklim değişikliğinin hava olaylarına ve doğaya etki ettiği konusunda daha yaygın bir farkındalık olduğu, buna karşılık insanların hayatlarını doğrudan ve radikal biçimde etkileyen olaylar üzerindeki etkisine dair farkındalığın biraz daha düşük olduğu anlaşılıyor.

Kırılganlık başlığı altında önümüzdeki iki yılda başlarına gelebilmesi en olası iki olay seçmeleri istediğinde, toplumun en tedirgin olduğu olayların başında bir sağlık problemi yaşamak geliyor ve bunu susuzluk çekmek takip ediyor. Bunlardan sonra ise olağan dışı hava olayları ve afetler geliyor ve gıdaya erişimde zorlanmak ve göç gibi iklim değişikliğinin gündelik hayata doğrudan etkileri biraz daha az söyleniyor. Herhangi bir konuda iklim değişikliğinin etkisine dair farkındalık arttıkça, o olayın başa gelme olasılığı da daha yüksek görülüyor. Örneğin iklim değişikliğinin suya erişimi zorlaştırdığını bilmek, susuzluk çekebileceğinden endişe etmeyi de artırıyor.

Toplumun üçte ikisi iklim değişikliğinden dolayı meydana gelebilecek bir olay veya durumda başkalarına kıyasla daha fazla zorlanacağını beliriyor ve daha kırılgan hissediyor. En fazla zorlanacağını düşünenleri, gıdaya erişimde sorun yaşayacağından endişe edenler kümesi oluşturuyor.

Araştırmanın üçüncü başlığı olan sorumluluk başlığı altında ilk olarak iklim değişikliğine karşı mücadelede kimin öncelikli olarak sorumlu görüldüğünü ele aldık ve çoğunluğun devlete işaret edeceğini öngörerek ikinci bir sorumluya da işaret edilmesini istedik. Toplumda her üç kişiden ikisi vatandaşın bu konuda sorumlu olduğunu düşünüyor ve yarısından fazlası hem devleti hem de vatandaşı aynı anda sorumlu görüyor. Özel sektöre ise beş kişiden biri işaret ediyor.

İklim değişikliğiyle mücadelede kişisel önlemleri 6 farklı davranışla ele aldık ve toplumda her birinin oldukça yüksek oranda yapıldığı veya yapılmaması da imkana göre yapmaya bir yatkınlık olduğu ortaya çıktı. Enerji tasarrufu, sade yaşam sürme, geri dönüşüm ve tek kullanımlık ürünlerden kaçınmanın oldukça yaygın

davranışlar olduğu görülürken, çevreye duyarlı markaların ürünlerini tercih etmek o kadar yaygın olamayan ama desteklenen bir davranış olarak karşımıza çıkıyor. Buna karşılık şahsi araçtan kaçınıp toplu taşımayı tercih etmenin toplumun önemli kısmının yaşayacağı bir davranış olduğu anlaşılıyor ve ekonomik açıdan daha iyi durumda olan ve genelde iklim değişikliğine daha duyarlı olan kümelerde bu durum daha da belirgin.

Bu davranışları yerine getirip getirmemekle kırılgan hissedip hissetmemek arasındaki ilişki çok belirgin değil ve davranıştan davranışa değişiyor. İklim değişikliğinin neden olacağı olası bir olayda başkalarına kıyasla daha fazla zorlanacağını söyleyenler, enerji tüketimini azaltmaya ve daha sade yaşamaya daha meyilliler. Şahsi araçtan kaçınma kararında bu ilişki daha da belirgin. Halbuki geri dönüşüm ve tek kullanımlık üründen kaçınmayla kırılganlık algısı arasında bu tür bir ilişki görülüyor. Buna karşılık vatandaşları mücadelede sorumlu görenler görmeyenlere kıyasla bu davranışları daha fazla yerine getirme eğilimindedir.

Araştırmanın hedeflerinden biri toplum içinde kimlerin hangi kesimlerin daha kırılgan olduğunu ve kimlerin iklim değişikliğiyle mücadele konusunda harekete geçmeye daha meyilli olduklarını ortaya koymaktı. Bu hedefe yönelik olarak ele aldığımız soruları demografik özelliklere göre de analiz ettik. Daha eğitilmiş olanların, daha genç olanların, hayat tarzını modern olarak tanımlayanların, daha üst sosyoekonomik sınıfta olanların, diğer bir ifadeyle kamusal hayata daha fazla katılabilen kesimlerin iklim değişikliğinin etkilerinin daha fazla farkında olduğu ortaya çıkıyor. Halbuki iklim değişikliğinin hangi etkilerine maruz kalacakları söz konusu olduğunda toplumsal kümeler arasında kayda değer farklar görülüyor ve olayların olasılığına dair sıralama değişmiyor.

Buna karşılık iklim değişikliğinin yol açtığı bir olaydaki kırılganlığa dair algı, kümeler arasında oldukça fark ediyor. Kadınlar, özellikle ev kadınları, alt sınıflar, geçinmekte zorlananlar ve daha düşük eğitilmiş olanlar daha kırılgan hissediyorlar ve böylesi bir olaya uyum sağlamakta başkalarına kıyasla daha fazla zorlanacaklarını çok daha yüksek oranlarda belirtiyorlar.

İklim değişikliğiyle mücadelede kimin sorumlu tutulduğuna dair sıralama, 15-17 yaş gençler haricinde, kümeler arasında değişmiyor. Devlet, vatandaş, özel sektör sıralaması değişmese de dindarlık ve yaş oldukça etki ediyor. 15-17 gençlerse vatandaşları devletten de daha fazla sorumlu görüyor.

Demografik kümeler iklim değişikliğiyle mücadele için belli davranışları yerine getirme veya getirme fikrini destekleme açısından temelde birbirlerine benzeseler de, oranlarda bazı farklar bulunuyor. Tüm kümelerin tüm davranışlarını bir arada incelediğimizde 3 temel bulguya işaret edebiliriz. İlk olarak gençler, özellikle 15-17 yaş arası harekete geçmeye çok hazır görünmüyor. Ancak bu durum iklim değişikliğine karşı duyarlı olmamalarından değil, hayatlarında önceliklerinin farklı olduğu bir dönemde bulunmalarından kaynaklanıyor gibi görünüyor. İkinci olarak, emekli ve beyaz yaka çalışanlar

rahatları bozulmadığı sürece neredeyse tüm konularda harekete geçmeye en hazır iki meslek grubu olarak dikkat çekiyorlar. Son bulgu ise belki de en önemli: Çoğu önlemede ekonomik etkilerin ön planda olduğu anlaşılıyor ve halihazırda bu önlemleri daha fazla gerçekleştirebilenler üst ve yeni orta sınıfken, alt ve alt orta sınıf imkanı olsa harekete geçecek gibi duruyor.

3. FARKINDALIK

İklim değişikliği hangileri üzerinde etkili?

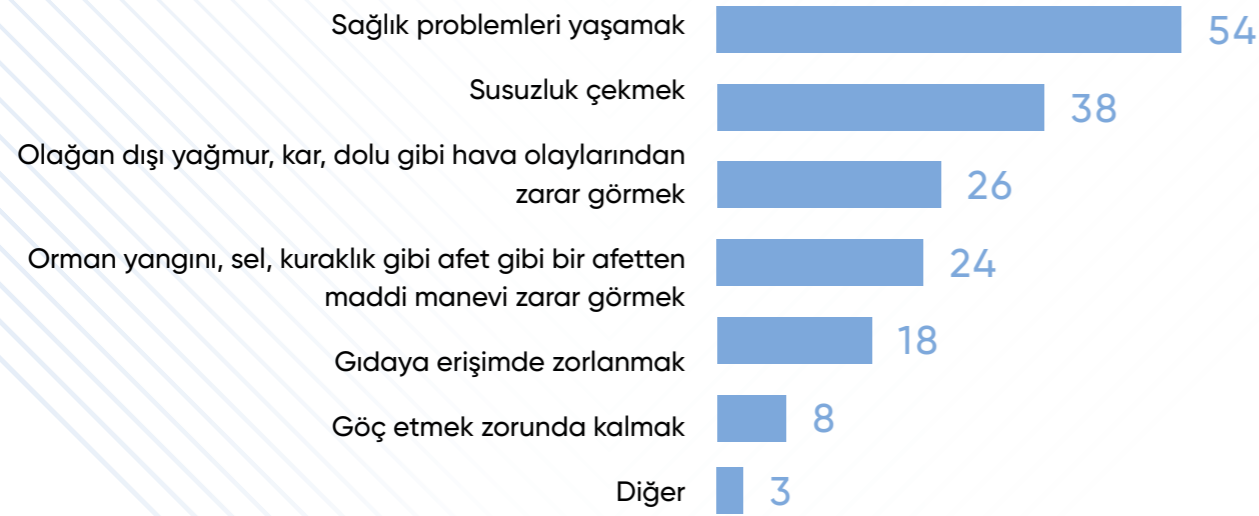
Toplumun iklim değişikliğinin etkileri konusunda ne derece bilgi sahibi olduğunu anlamak amacıyla "İklim değişikliğinin şimdi sayacaklarımdan hangileri üzerinde etkili olduğunu düşünüyorsunuz?" şeklinde bir soru sorduk ve insanların doğrudan etki eden veya doğayı tahrip eden 10 farklı olay / durum saydık. Görüştüğümüz kişiler bu seçenekler arasından en yüksek oranda "olağan dışı mevsim olaylarının çoğalması" (yüzde 61) üzerinde iklim değişikliğinin etkili olduğunu söylediler. Bu cevabı hava kirliliği (yüzde 59), suya erişimin zorlaşması (yüzde 57), orman yangını, sel, kuraklık gibi afetlerin artması (yüzde 56), gıda fiyatlarının artması (yüzde 54), bitki ve hayvan çeşitliliğinin azalması (yüzde 52), salgın hastalıkların devam etmesi (yüzde 51) cevapları takip ediyor. Toplumun yarısından fazlasının iklim değişikliğinin bunların her birinde etkili olduğunu bildiği anlaşılıyor. Gıdaya erişimin zorlaşması cevabı da toplumun neredeyse yarısının (yüzde 48) farkında olduğu bir etki. Buna karşılık göçlerin artmasının ve deniz seviyesinin yükselmesinin iklim değişikliğinden kaynaklandığının farkında olanlar toplumda üçte bir seviyesinde kalıyor.

İklim değişikliğinin etkilerine dair toplumun olduğu bu bilgiler, hava olayları ve doğa üzerindeki etkileri konusunda daha yaygın bir farkındalık olduğu, buna karşılık insanların hayatlarını doğrudan ve radikal biçimde etkileyen olaylar üzerindeki etkisine dair farkındalığın biraz daha düşük olduğu anlaşılıyor. Suya erişimin zorlaşması üçüncü sırada yer alan ve oldukça yaygın işaret edilen bir durumken, deniz seviyesinin yükselmesi, göçlerin artması, gıdaya erişimin zorlaşması gibi durumların iklim değişikliğiyle olan ilişkisi toplumun zihninde aynı derecede yer bulmamış görünüyor.

4. KIRILGANLIK

4.1. İklim Değişikliğinin Olası Etkileri

Yaşadığı yerde iki yıl içinde başına gelme olasılığı en yüksek iki olay

Araştırmada ele aldığımız bir sonraki konu, insanların iklim değişikliğinin etkileri açısından ne derece kırılgan oldukları, hayatlarında ne tür sorunlarla karşı karşıya kalabilecekleriydi. Bunu anlamak için "Sizce yaşadığınız yerde iki yıl içinde başınıza gelme olasılığı en yüksek iki olay hangileri olabilir?" sorusunu sorduk ve görüştüğümüz kişilere, bir kısmı iklim değişikliğinin etkilerine dair sorumuzda da yer alan seçenekler sunduk. Türkiye'de insanların iki yıl içinde en fazla karşı karşıya kalacaklarını düşündükleri olay bir sağlık problemi yaşamak (yüzde 54). Diğer olayları ise üçte bir mertebesinde veya daha az oranda kişi yaşayacağını tahmin ediyor: yüzde 38 susuzluk çekmenin, yüzde 26 olağan dışı hava olaylarından zarar görmenin, yüzde 24 bir afetten dolayı maddi veya manevi zarar görmenin, yüzde 18 gıdaya erişimde zorlanmanın ve yüzde 8 göç etmek zorunda kalmanın kendisi için bir olasılık olduğunu düşünüyor. Bunlar dışında başına başka bir şeyin gelebileceğini düşünen, farklı bir tehlikeyle karşı karşıya olabileceğini düşünenlerse yüzde 3'le oldukça düşük oranda.

Bu cevaplar incelendiğinde ilk olarak kırılganlık yaratabilecek bu olayların sıralamasıyla iklim değişikliğinin bilinen etkilerinin sıralaması arasındaki benzerlik dikkat çekiyor. Hem suya erişim yaygın bilinen bir etki, hem de susuzluk çekme olasılığı daha yüksek görülüyor. Buna karşılık gıdaya erişimde zorluk ve göç hem etki olarak daha az biliniyor hem de daha düşük olasılık olarak görülüyor.

İklim değişikliği hangileri üzerinde etkili	Yaşadığı yerde iki yıl içinde başına gelme olasılığı en yüksek iki olay						
	Sağlık problemleri yaşamak	Susuzluk çekmek	Olağan dışı hava olaylarından zarar görmek	Bir afetten maddi/manevi zarar görmek	Gıdaya erişimde zorlanmak	Göç etmek zorunda kalmak	Diğer
Olağan dışı mevsim olaylarının çoğalması	0,00	0,05	0,21	0,11	-0,08	0,01	-0,03
Hava kirliliği	0,03	0,04	0,10	0,05	-0,03	0,07	0,00
Suya erişimin zorlaşması	0,00	0,20	0,08	0,02	-0,01	0,02	-0,02
Orman yangını, sel, kuraklık gibi afetlerin artması	-0,05	0,00	0,19	0,21	-0,07	0,02	-0,04
Gıda fiyatlarının artması	0,02	0,02	0,05	0,00	0,13	0,04	0,01
Bitki ve hayvan çeşitliliğinin azalması	0,01	0,02	0,16	0,07	-0,06	0,06	0,02
Salgın hastalıkların devam etmesi	0,11	0,01	0,07	0,00	-0,01	0,01	-0,02
Gıdaya erişimin zorlaşması	0,00	0,08	0,08	0,00	0,10	0,04	0,01
Göçlerin artması	0,00	0,03	0,08	0,03	0,01	0,07	0,01
Deniz seviyesinin yükselmesi	-0,02	0,04	0,14	0,07	-0,05	0,04	-0,02
Diğer	-0,03	0,01	0,00	-0,03	-0,01	0,01	0,11

İklim değişikliğinin etkilerine dair cevaplarla, iki yılda olası görünen olaylara dair cevaplar arasındaki ilişkileri yukarıdaki tabloda korelasyon değerleri üzerinden inceleyelim. Bu tablodaki değerler 1'e ne kadar yakınsa o iki cevap arasındaki doğrudan ilişkinin ne kadar güçlü olduğuna, yani biri artarken diğerinin de arttığına; -1'e ne kadar yakınsa ters ilişkinin ne kadar güçlü olduğuna, yani biri

artarken diğerinin azaldığına işaret ediyor.

Örneğin etki olarak suya erişimin zorlaşması cevabıyla olasılık olarak susuzluk çekmek arasındaki korelasyon değeri 0,20 ve cevaplardan biri söylendiyse diğerinin söylenme ihtimalinin de yüksek olduğuna işaret ediyor. Tablodaki en güçlü ilişkilerden biri de bu iki cevap arasında görülüyor. Tablodaki kalın olarak işaretlenmiş olan bu tür güçlü ilişkilere bakacak olursak:

- Afetlerin artması etkisiyle afetlerden zarar görme olasılığı arasında
- Olağan dışı mevsim olaylarının artması etkisiyle bu tür olağan dışı hava olaylarından zarar görme olasılığı arasında
- Suya erişimin zorlaşması etkisiyle susuzluk çekme olasılığı arasında
- Afetlerin artması etkisiyle olağan dışı hava olaylarından zarar görme olasılığı arasında
- Deniz seviyesinin yükselmesi etkisiyle olağan dışı hava olaylarından zarar görme olasılığı arasında
- Gıda fiyatlarının artması etkisiyle gıda erişimde zorlanma olasılığı arasında
- Salgın hastalıklarının artması etkisiyle sağlık problemleri yaşamak arasında
- Gıdaya erişimin zorlaşması etkisiyle kendisinin gıda erişimde zorlanma olasılığı arasında

Oldukça güçlü ve istatistiki olarak anlamlı ilişkiler görülüyor. Diğer bir ifadeyle herhangi bir etki konusundaki farkındalık arttıkça, o konudaki kırılganlığın da arttığı yorumunu yapabiliriz. Peki farkındalık olması mı kırılganlık konusundaki algıyı ve beklentiyi etkiliyor, yoksa tam tersine kırılgan olmak, bu olayların başına gelebileceğini düşünmek mi bu konuda daha fazla farkındalık yaratıyor? Örneğin insanlar suya erişimin iklim değişikliğinin etkilerinden biri olduğunun farkında oldukları için mi kendilerinin susuzluk çekme olasılığından daha fazla endişe duyuyorlar, yoksa susuzluk çekebileceklerini düşündükleri için mi suya erişimin iklim değişikliğinin etkilerinden biri olduğunu düşünmeye daha meyilliler? İki konu arasında bir ilişki olduğunu bilebilsek de, hangisinin hangisini etkilendiğini bilemiyoruz.

4.2. Kırılganlık Algısı

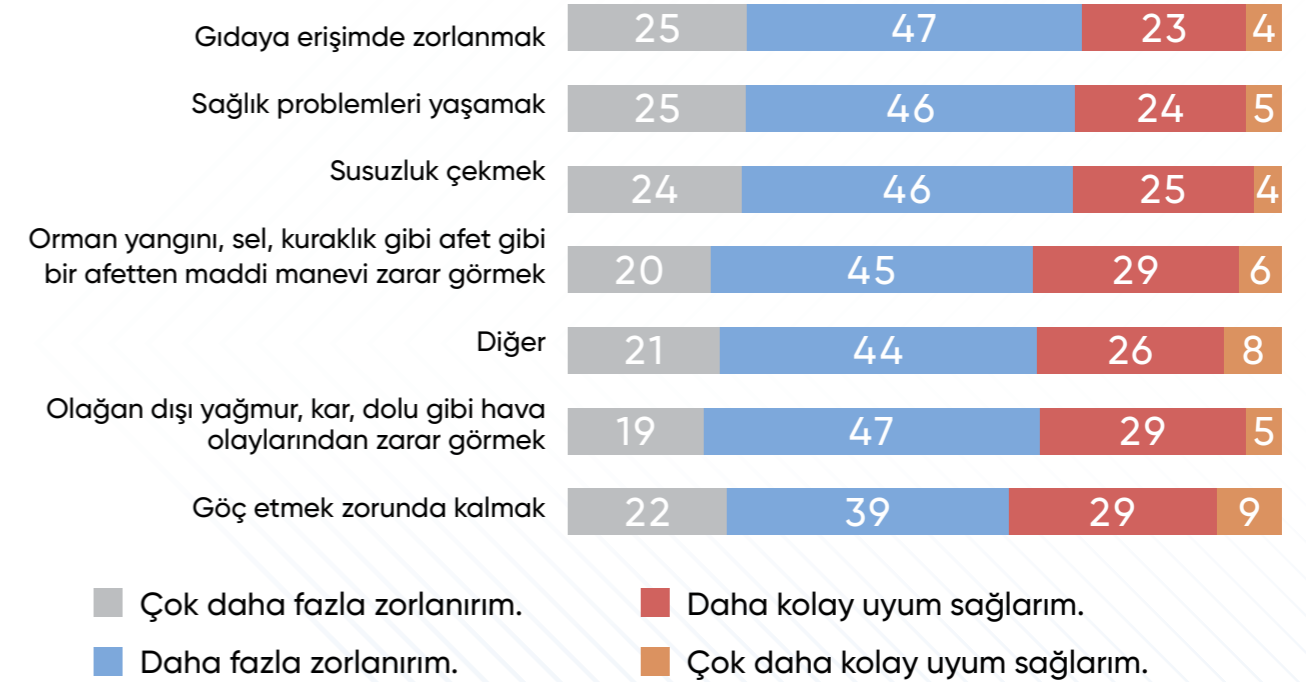
İklim değişikliğinin olası etkilerinin toplumda yaratabileceği kırılganlığa dair bir diğer sorumuz insanların ne derece kırılgan hissettiklerini, yani algılarını ölçmeyi hedefliyorduk. İki yıl içinde başlarına gelebilecek olaylar tek başlarına kırılganlığın ölçütü olmayabilir çünkü bu olaylara kolayca uyum sağlayabilen, örneğin maddi zararını telafi edebilecek veya gerekirse göç ederse başka bir yere sorunsuzca yerleşebilecek olan kişilerin iklim değişikliği karşısında kırılgan olduğunu iddia etmek yanlış olacaktır.

Peki başınıza böyle bir olay gelirse, başkalarına kıyasla sizin durumunuz nasıl olur?

Bu nedenle bu olası olayları sıraladıktan sonra "Peki başınıza böyle bir olay gelirse, başkalarına kıyasla sizin durumunuz nasıl olur?" sorusunu sorduk ve toplumun üçte ikisinin başkalarına kıyasla daha fazla zorlanacağını düşündüğü, kırılgan hissettiği ortaya çıktı. Yüzde 23 "çok daha fazla zorlanırım" seçeneğini tercih ederken, yüzde 45 "daha fazla zorlanırım" seçeneğini tercih etti. Buna karşılık yüzde 27 "daha kolay uyum sağlarım" cevabını verirken, sadece yüzde 5 çok daha kolay uyum sağlayabileceğini ifade etti.

Peki başınıza böyle bir olay gelirse, başkalarına kıyasla sizin durumunuz nasıl olur?

Görüştüğümüz kişilerin ne derece kırılgan hissettikleri başlarına hangi olayın gelebileceği konusunda endişe duyduklarına göre bir miktar değişebiliyor. Aşağıdaki grafikte görüldüğü gibi, iki yıl içinde gıdaya erişimde zorlanacağını

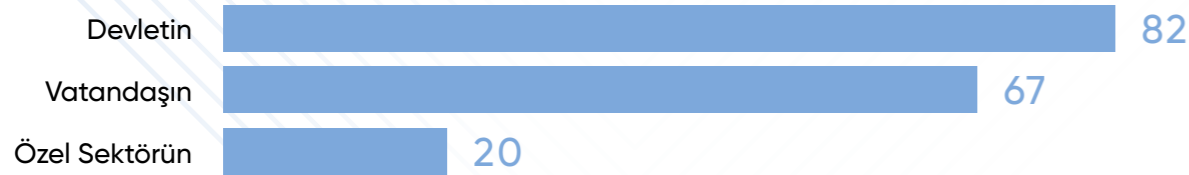
düşünenler böylesi durumlarda başkalarına kıyasla daha kırılgan hissediyor ve yüzde 72'si daha fazla veya çok daha fazla zorlanacağını ifade ediyor. Sağlık problemi yaşayacağını ve susuzluk çekeceğini düşünenler arasında da kırılgan hissedenler nispeten daha yüksek oranlardayken, göç etmek zorunda kalacağını düşünenlerin yüzde 61'i kendini başkalarına kıyasla daha kırılgan hissediyor.

Oranlar açısından farklar bulunmakla birlikte toplumun önemli bir kısmının, başına ne gelebileceğini düşünürse düşünsün, iklim değişikliğinin etkilerine kolaylıkla uyum sağlayamayacağına inanması ve kırılgan hissetmesi, bu araştırmanın en kayda değer bulgularından biri sayılabilir.

5. SORUMLULUK KİMDE?

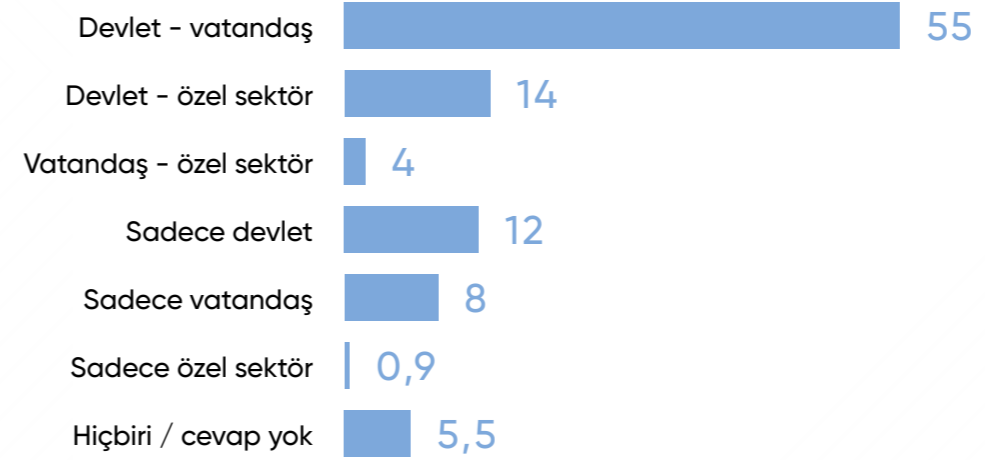
Araştırmada ele aldığımız bir sonraki konu, iklim değişikliğiyle mücadelede toplumun hangi aktörleri sorumlu gördüğü oldu. Bu mücadelede en fazla etki potansiyeli olan aktörler devlet ve ardından özel sektör olmakla birlikte, özellikle kendilerinin harekete geçmelerine, gündelik davranışlarına olan etkiyi anlamak üzere vatandaşları da sorumlu aktörlere dahil ettik ve görüştüğümüz kişilere bu üç aktör arasından hangi ikisini öncelikli olarak sorumlu gördüklerini sorduk. Beklediğimiz şekilde, toplum iklim değişikliğiyle mücadele konusunda en fazla devleti (yüzde 82) sorumlu görüyor. Devleti ise vatandaş (yüzde 67) takip ediyor. Özel sektör ise diğer ikisinin oldukça gerisinde kalıyor ve yüzde 20 ile ancak her 5 kişiden biri öncelikli olarak özel sektörü sorumlu görüyor.

İklim değişikliğiyle mücadele hangi ikisinin öncelikli sorumluluğundadır?

İşaret edilen iki aktörü bir arada incelediğimizde, toplumun iklim mücadelesinde öncelikli olarak devlet ve vatandaşı bir arada (yüzde 55) sorumlu gördüğü ortaya çıkıyor. Bunu devleti ve özel sektörü bir arada sorumlu görenler (yüzde 14) takip ediyor. Sadece devleti sorumlu görüp vatandaşa veya özel sektöre sorumluluk yüklemeyenler ise yüzde 12 ile üçüncü sırada. Özel sektör ise ya devletle beraber ya da vatandaşla beraber (yüzde 4) sorumlu görülen bir aktör ve iklim değişikliğiyle sadece özel sektörün mücadele etmesini bekleyenler yüzde 1 ile ihmal edilebilir oranda. Buna karşılık mücadelede sadece vatandaşın sorumlu olduğunu belirten, diğer bir ifadeyle devletten de özel sektörden de herhangi bir beklentisi olmayanlar yüzde 8 ile daha dikkate değer büyüklükte bir küme. Son olarak bu soruya cevap vermeyen, hiçbirine işaret etmeyenler yüzde 5 oranında ve bu oran toplumun çok büyük çoğunluğunun iklim değişikliğiyle mücadele konusunda, bu aktör kendisi dahi olsa, aktörlerden beklentisi olduğunu ortaya koyuyor.

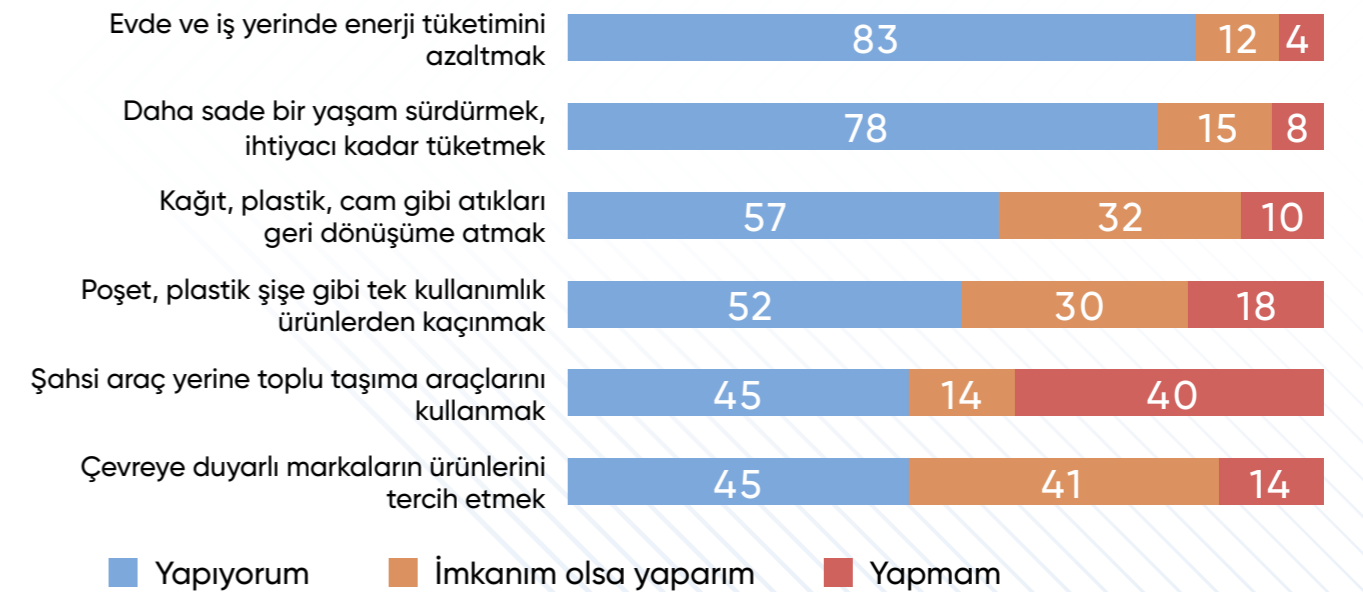
Kim(ler) sorumlu? (Gruplanmış)

6. HAREKET GEÇME

Araştırmada son olarak ele aldığımız konu insanların kendi davranışlarına dair oldu. Sahip oldukları bilgiler, ne derece kırılgan oldukları ve hissettikleri ve kimi sorumlu gördükleri dikkate alındığında, kendileri harekete geçiyorlar mı veya geçme olasılıkları nedir? Hangi bilgi veya endişeye sahip kişiler ne tür davranışlarda bulunuyor, gündelik hayatlarında iklim değişikliğiyle alakalı neler yapıyorlar? Bunu anlayabilmek için görüştüğümüz kişilere "İklim değişikliği ile mücadele etmek için siz şahsen şimdi sayacaklarımın hangilerini yapıyorsunuz? Veya yapmıyorsanız, doğru, pratik yönlendirmeler olursa yaparsınız?" şeklinde bir soru sorup 6 farklı davranış okuduk.

İklim değişikliğiyle mücadele için hangilerini yapıyor?

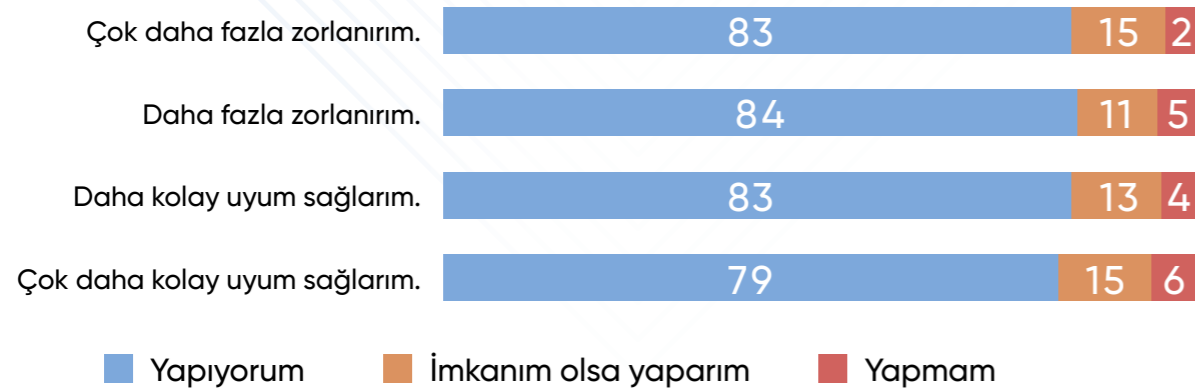

Görüştüğümüz kişilerin en fazla yaptıklarını beyan ettikleri davranış yüzde 83'le "evde ve iş yerine enerji tüketimini azaltmak" oldu ve yüzde 12 imkanı olsa yapacağını belirtti. Yalnızca yüzde 4'ün "yapmam" cevabını vermesi, bunun aynı zamanda toplumun en yatkın olduğu davranış olduğuna işaret ediyor. Enerji tüketimini azaltma davranışını "daha sade bir yaşam sürdürmek, ihtiyacı kadar tüketmek", "kağıt, plastik, cam gibi atıkları geri dönüşüme atmak", "poşet, plastik şişe gibi tek kullanımlık ürünlerden kaçınmak" cevapları takip ediyor ve hem bunları yapanların hem de imkanı olsa yapacak olanların oranları kademeli olarak azalıyor. İklim değişikliğiyle mücadele için en az yaptıklarını belirttikleri davranışlarsa "şahsi araç yerine toplu taşıma araçlarını kullanmak" ve "çevreye duyarlı markaların ürünlerini tercih etmek" ve ikisini de toplumun yüzde 45 yaptığını belirtiyor. Yüzde 41 imkanı olsa çevreye duyarlı markaların ürünlerini tercih edeceğini belirtiyor ve bu açıdan toplumun aslında yatkın olduğu anlaşılıyor. Halbuki imkanı olsa şahsi araç yerine toplu taşıma tercih edecek olanlar yüzde 14'le düşük oranda kalıyor ve yüzde 40 böyle bir şey yapmayacağını belirtiyor.

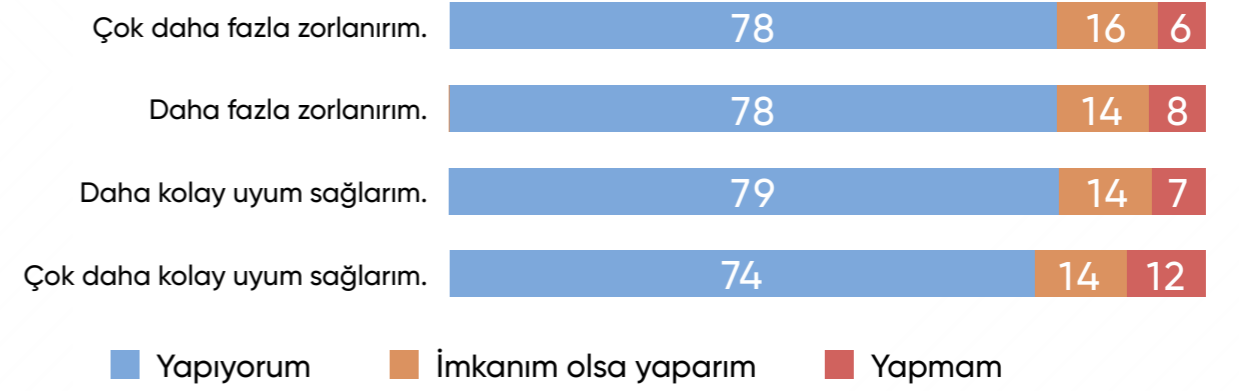
Bu davranışlarının bir kısmının toplumda gerçekte bu denli yaygın olmadığını veya insanlar bu davranışlarda bulunsalar bile bunun iklim değişikliğiyle mücadele için değil, başka motivasyonlarla yapıldığını tahmin etmek mümkün. Örneğin evde ve iş yerine enerji tüketimini azaltmakta motivasyonları, daha ziyade ekonomik olabilir: Elektrik veya doğalgaz faturasını düşük tutmayı hedefliyor olabilirler. Veya atıkları geri dönüşüme atmıyor olsalar da, tekrar kullanarak dönüştürüyor olabilirler. Her halükarda cevaplar genel anlamda toplumun hangi davranışları daha fazla yaptığını veya desteklediğini ortaya koyuyor.

Bu davranışların iklim değişikliğiyle mücadeleyle olan ilişkisini daha iyi anlamak, bunun ne derece bir motivasyon olduğuna dair ipucu edinmek için aşağıdaki grafiklerde kırılma algısıyla beraber inceliyoruz.

Evde ve iş yerinde enerji tüketimini azaltmak

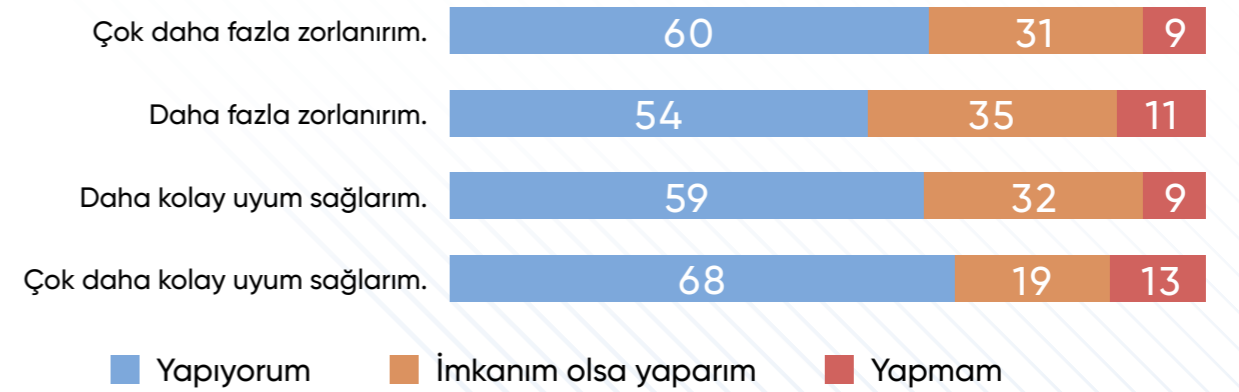
Daha sade bir yaşam sürdürmek, ihtiyacı kadar tüketmek

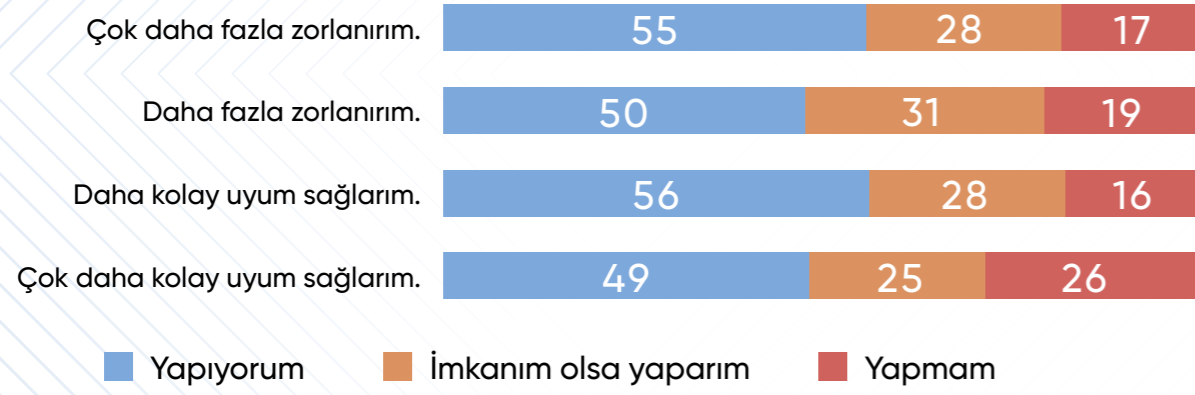
İklim değişikliğinin yol açacağı olası bir olayda başkalarına kıyasla daha fazla zorlanacağını söyleyen, daha kırılabilir hissedenenler enerji tüketimini azaltmaya daha meyilliyken, daha kolay uyum sağlayacağını düşünenler bunu yapmamaya, hatta imkanı olsa dahi yapmamaya biraz daha meyilliler. Daha sadece bir yaşam sürdürme davranışında da benzer bir eğilim görülüyor. Dolayısıyla kırılma algısıyla bu davranışlar arasında az da olsa bir ilişki görülüyor. Halbuki geri dönüşüm ve tek kullanımlık ürünlerle ilgili davranışlar için bu tür bir örüntü görülüyor. Çevreye duyarlı markaların ürünlerini tercih etmekle kırılma algısı arasındaki ilişki ise biraz farklı. Daha kolay uyum sağlayabileceğini düşünenler hem bunu daha fazla yapıyorlar, hem de aralarında bunu yapmayacağını söyleyenler daha fazla bulunuyor.

Davranışla algı arasındaki en net ilişki şahsi araç kullanmama tercihinde görülüyor. Kırılma algısı arttıkça şahsi araç kullanımından kaçınma artıyor ve iklim değişikliğiyle mücadele için böyle bir şey yapmayacağını beyan edenler azalıyor. Bu tür davranışlarda elbette ekonomik durum gibi faktörler de etkili olabilir ve bir sonraki bölümde bu ilişkileri ele alıyoruz.

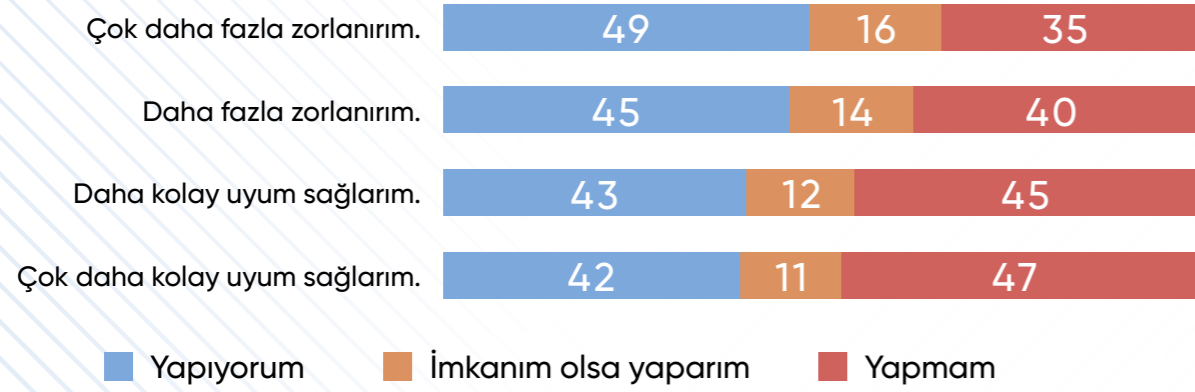
Kağıt, plastik, cam gibi atıkları geri dönüşüme atmak

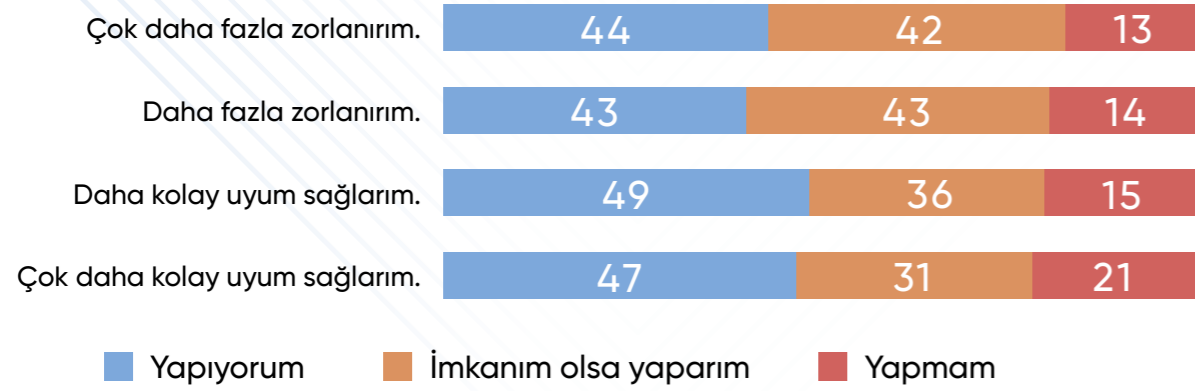
Poşet, plastik şişe gibi tek kullanımlık ürünlerden kaçınmak

Şahsi araç yerine toplu taşıma araçlarını kullanmak

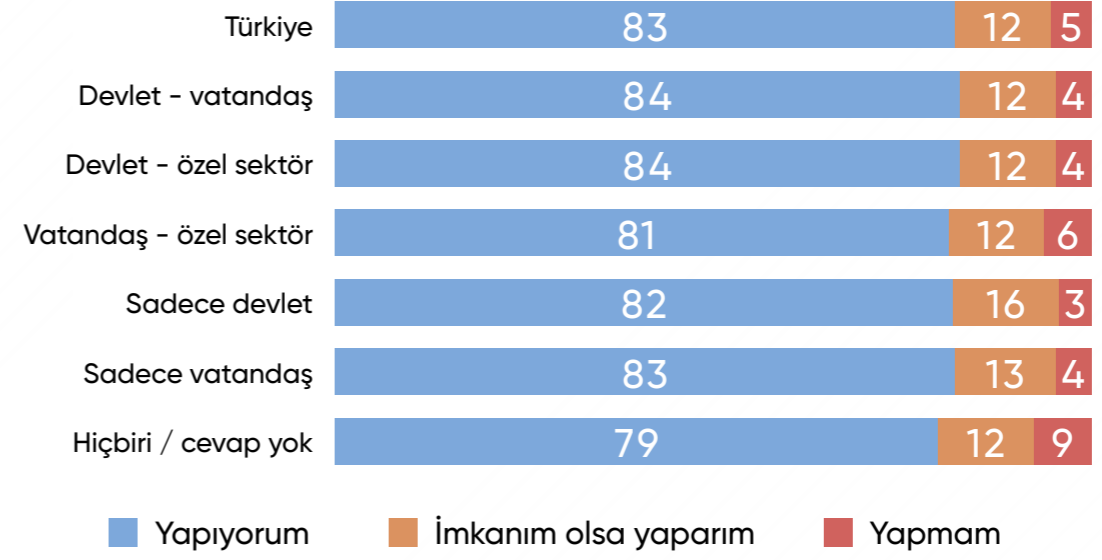
Çevreye duyarlı markaların ürünlerini tercih etmek

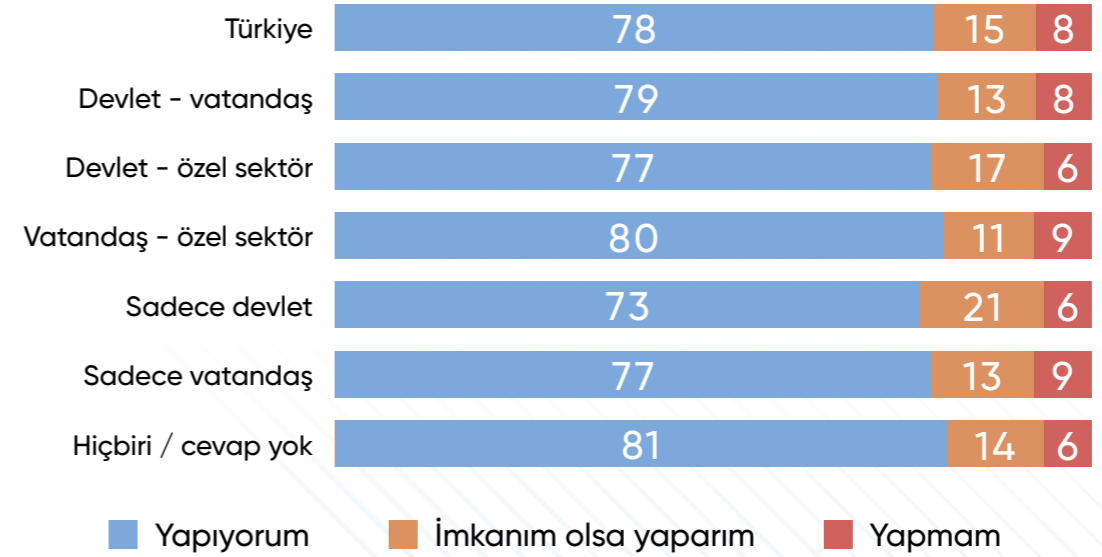
Aşağıdaki grafiklere görüştüğümüz kişilerin iklim değişikliğiyle mücadele konusunda kimleri öncelikli olarak sorumlu gördüklerine göre her bir davranış yapma dağılımlarını gösteriyor. İlk bakışta kimleri sorumlu görürlerse görsünler bu davranışları benzer oranlarda yaptıkları veya yapabilecekleri izlenimi ortaya çıkıyor ve bir örüntüden bahsetmek zor görünüyor. Ancak daha dikkatli baktığımızda sorumlular arasında vatandaşı görenler, neredeyse hangi davranış olursa olsun, bu davranışları yapmaya biraz daha fazla meyilliler. Bu durum daha

az yaygın davranışlarda daha belirgin. Örneğin sadece vatandaşları sorumlu görenlerin yüzde 54'ü tek kullanımlık ürünlerden kaçındığını belirtiyor ve bu oran vatandaşla beraber devleti de sorumlu görenlerde yüzde 55, vatandaşla beraber özel sektörü de sorumlu görenlerde yüzde 52. Halbuki devleti ve özel sektörü öncelikli sorumlu görüp vatandaşa işaret etmeyenler arasında bu oran yüzde 48'e, sadece devleti sorumlu görenlerde yüzde 45'e iniyor.

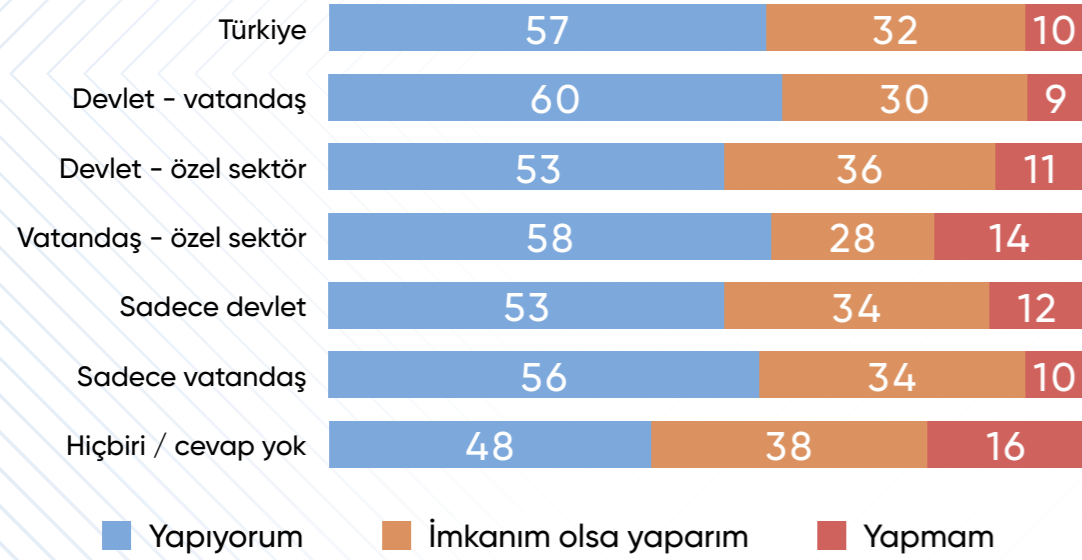
Evde ve iş yerinde enerji tüketimini azaltmak

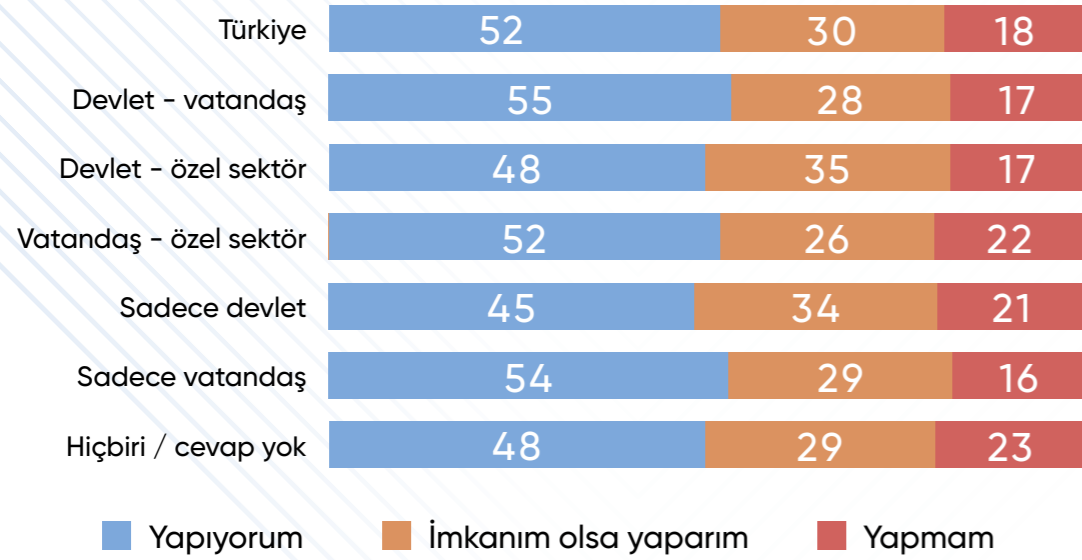
Daha sade bir yaşam sürdürmek, ihtiyacı kadar tüketmek

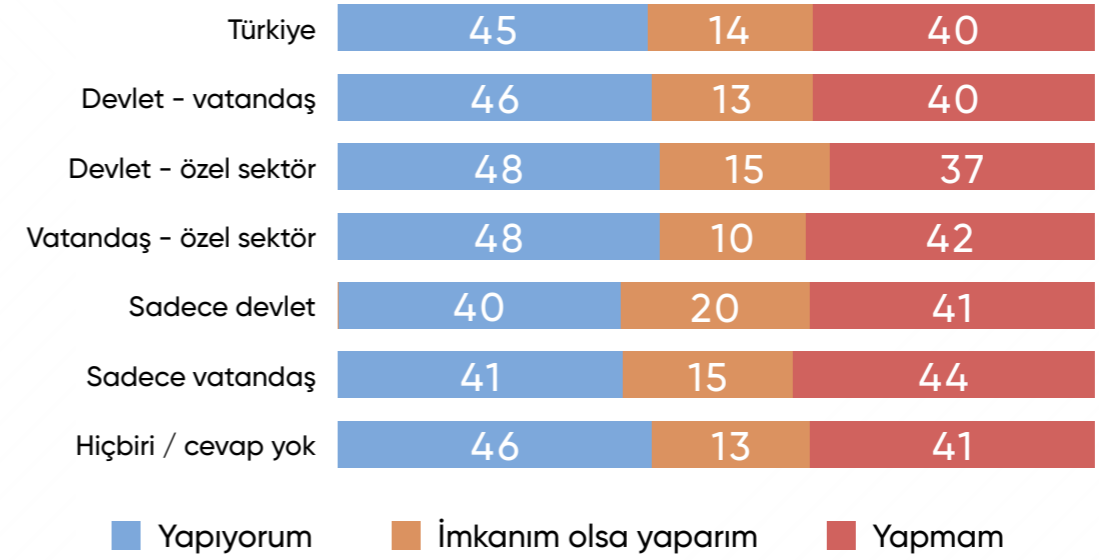
Kağıt, plastik, cam gibi atıkları geri dönüşüme atmak

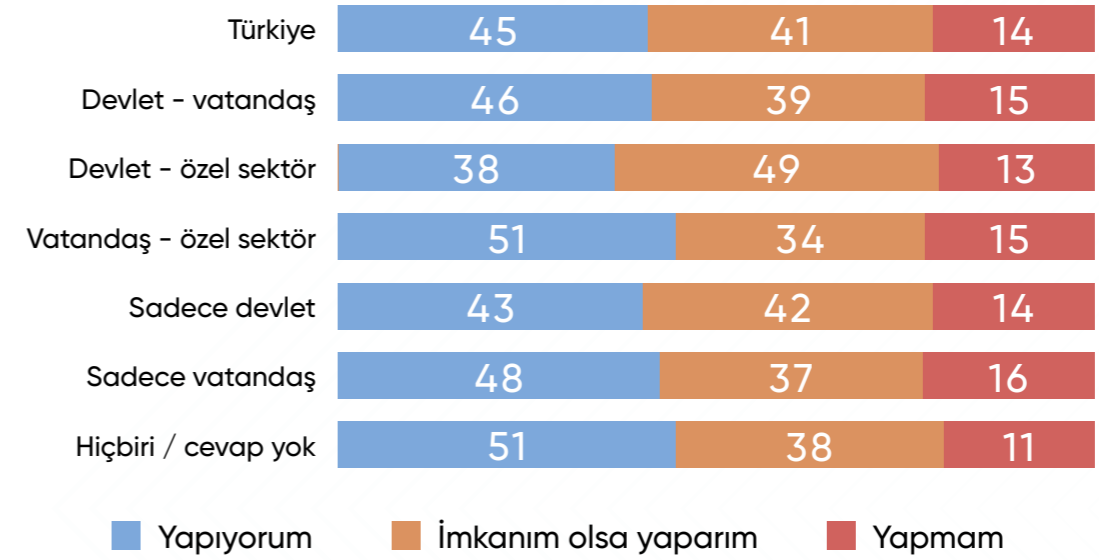
Poşet, plastik şişe gibi tek kullanımlık ürünlerden kaçınmak

Şahsi araç yerine toplu taşıma araçlarını kullanmak

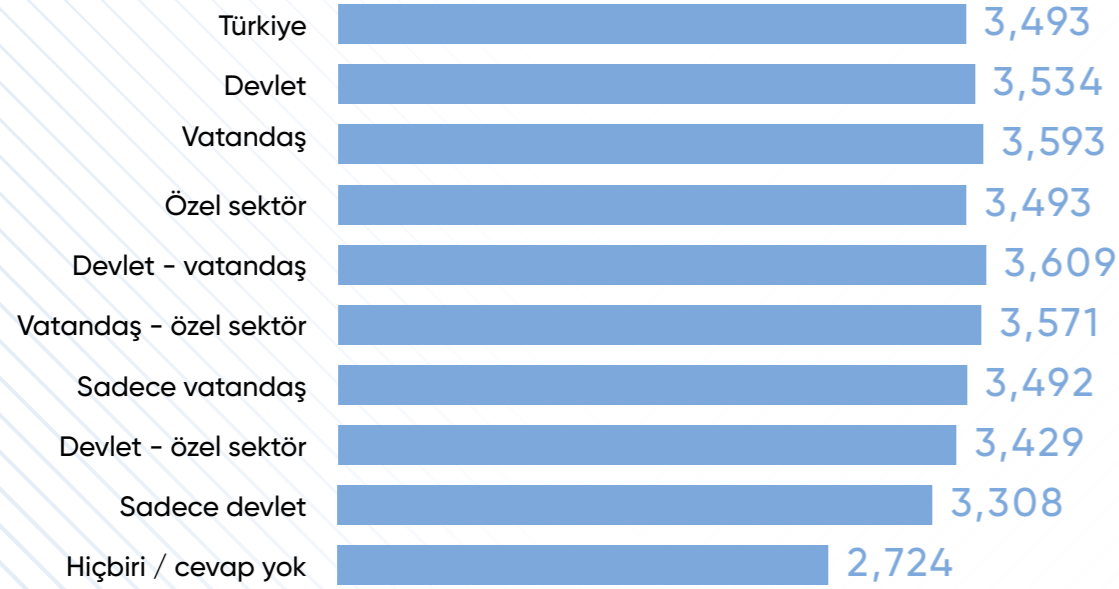
Çevreye duyarlı markaların ürünlerini tercih etmek

Bu tespitimizi daha net bir şekilde açıklayabilmek için kişilerin saydığımız davranışların kaçını yaptığını hesapladık. Türkiye genelinde insanlar iklim değişikliğiyle mücadele için gündelik hayatlarında ortalama 3,5 davranışa yer verdiklerini belirtiyorlar. Bu ortalama devlet ve vatandaş devletle birlikte ve vatandaş özel sektörle birlikte sorumlu görenler arasında 3,6 ve sadece vatandaş sorumlu görenlerde Türkiye geneli gibi 3,5. Halbuki ortalama, devleti ve özel sektörü bir arada sorumlu görenler arasında 3,4'e, sadece devleti sorumlu görenler arasında 3,3'e iniyor. Hatta hiçbirini sorumlu görmeyenler, bir anlamda ortada sorumluluk konusu görmeyenler 2,7 gibi bir ortalama ile iklimle mücadeleye karşı nispeten daha az davranış gerçekleştiriyor. Dolayısıyla genel

olarak iklimle mücadele konusunda sorumluluk hissedenlerin aynı zamanda bu konuda daha fazla harekete geçen insanlar olduğunu iddia etmek mümkün görünüyor.

Kimleri sorumlu gördüğüne göre kaç davranışı yaptığı

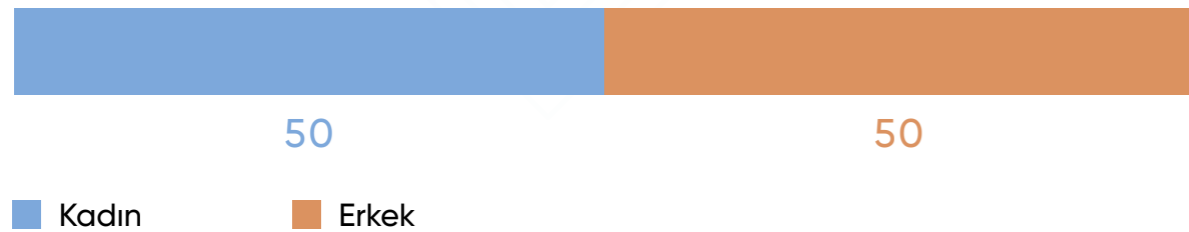

7. DEMOGRAFİK BİLGİLER

Bu araştırmanın hedeflerinden biri toplum içinde kimlerin hangi kesimlerin daha kırılgan olduğunu ve kimlerin iklim değişikliğiyle mücadele konusunda harekete geçmeye daha meyilli olduklarını ortaya koymaktı. Bu hedefe yönelik olarak araştırmada ele aldığımız soruları demografik özelliklere göre de analiz ediyoruz. Bu analizlere geçmeden önce demografik bulguları ortaya koymakta yarar görüyoruz. Bu bulgular Türkiye'deki 15 yaş üstü nüfusu temsilen kimlerle görüştüğümüz konusunda fikir veriyor ve analiz edilen alanlarda farklı kümelerin nüfus büyüklüklerini dikkate alarak değerlendirmeye katkı sağlamayı amaçlıyor.

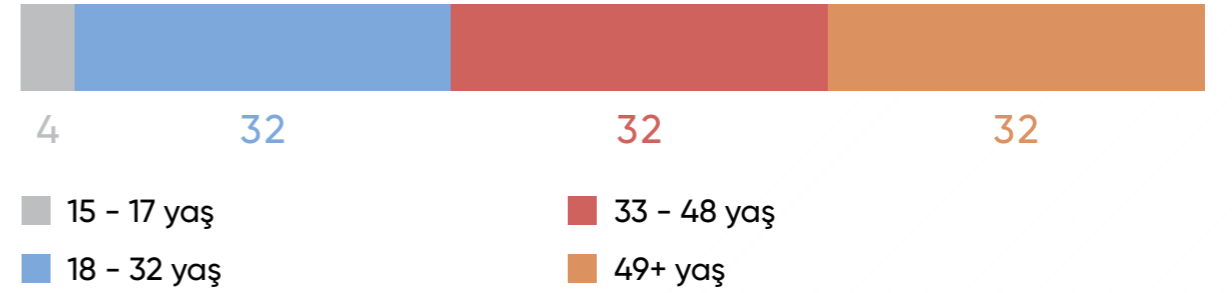
7.1. Temel Demografik Bulgular

Cinsiyet

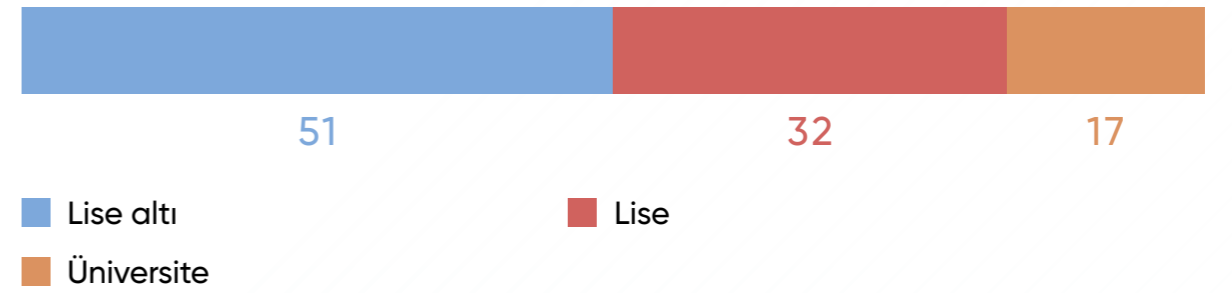

Toplumun yüzde 50'sini kadınlar, yüzde 50'sini erkekler oluşturuyor. Görüşülen kişilerin yüzde 4'ü 15-17 yaş aralığında iken, 18 yaş üstü nüfusu eşit olarak 3 kümeye ayırınca yüzde 32'si 18-32, yüzde 32'si 33-48 yaş aralığında, yüzde 32'si ise 49 yaş ve üzerinde.

Yaş

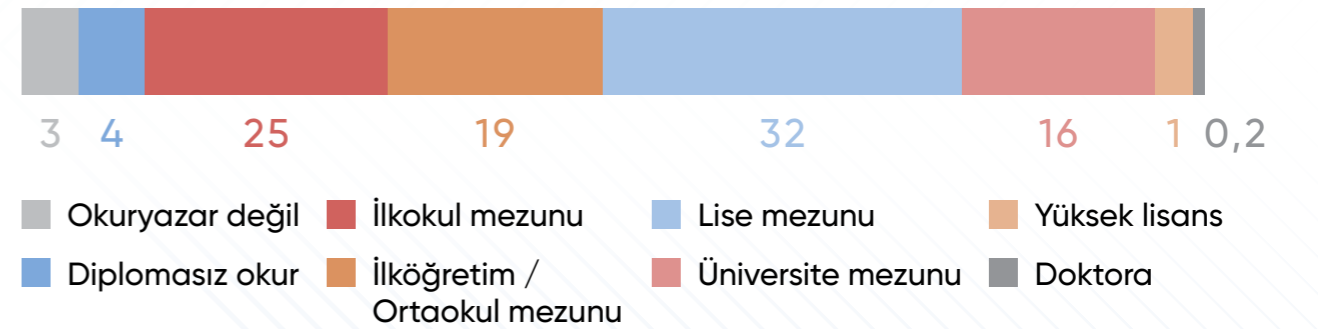

Eğitim Durumu (Gruplanmış)

Toplumun yüzde 51'i lise altı eğitim durumuna sahipken, yüzde 32'si lise, yüzde 17'si ise üniversite veya üstü seviyesinde eğitim durumuna sahip.

Eğitim Durumu

Eğitim durumlarına ayrıntılı bakıldığında toplumun yüzde 3'ünün okuryazar olmadığını, yüzde 4'ünün diplomasız okur olduğunu görüyoruz. Toplumun yüzde 25'i ilköğretim mezunu, yüzde 19'u ilköğretim/ortaokul mezunu, yüzde 32'si ise lise mezunuyken geriye kalanlar arasında yüzde 16'sı üniversite mezunu ve yüzde 1'i

ise yüksek lisans ve doktora derecesine sahip.

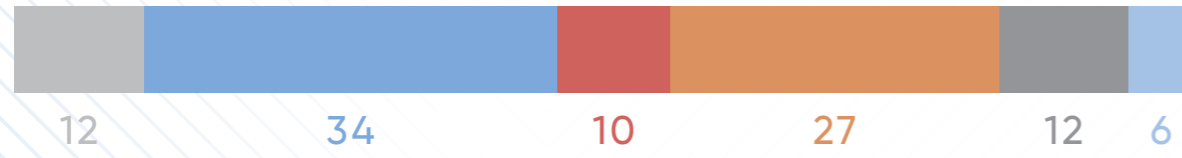
Çalışma Durumu (Çalışıyor/Çalışmıyor)

Çalışıyor Çalışmıyor

Toplumun yüzde 46'sı çalışıyor, yüzde 54'ü ise çalışmıyor.

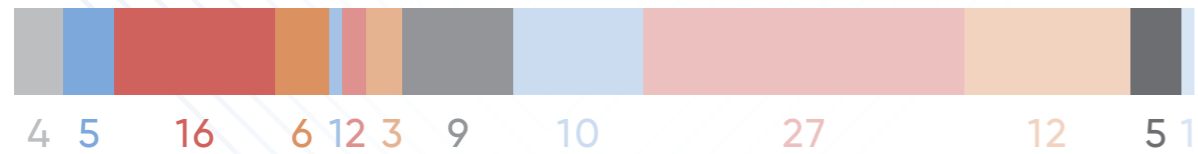
Çalışma Durumu (Gruplanmış)

Beyaz yaka çalışan Emekli Öğrenci
İşçi, esnaf, çiftçi Ev kadını İşsiz

Çalışma durumları gruplanmış olarak incelendiğinde toplumun yüzde 12'sinin beyaz yaka çalışan, yüzde 34'ünün işçi, esnaf veya çiftçi olarak çalıştığı görülüyor. Toplumun kalanı ise çalışmıyor: Yüzde 10'unun emekli, yüzde 27'sinin ev kadını, yüzde 12'sinin öğrenci, yüzde 6'sının ise işsiz olduğunu görüyoruz.

Çalışma Durumu

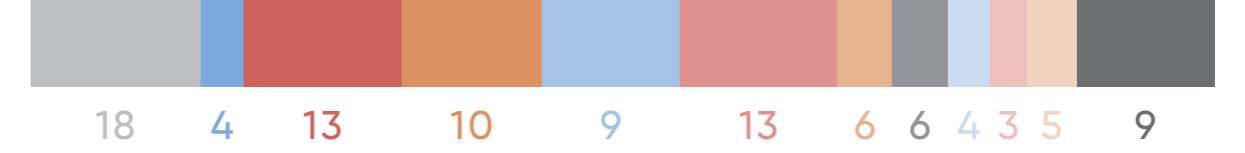

Devlet memuru Esnaf Çiftçi, ziraatçı, hayvancı Ev kadını İşsiz
Özel sektör Tüccar iş insanı Çalışıyor, diğer Öğrenci Çalışamaz halde
İşçi Serbest meslek sahibi Emekli

Çalışma durumlarına ayrıntılı olarak baktığımızda Türkiye toplumunun yüzde 4'ünün devlet memuru, yüzde 5'inin özel sektörde çalışan, yüzde 16'sının işçi, yüzde 6'sının esnaf, yüzde 1'inin tüccar/iş insanı, yüzde 2'sinin serbest meslek sahibi, yüzde 3'ünün çiftçi, ziraatçı, hayvancı, yüzde 10'unun emekli, yüzde 27'sinin ev kadını, yüzde 12'sinin öğrenci ve yüzde 5'inin işsiz olduğunu görüyoruz.

Toplumun yüzde 1'i çalışamaz haldeyken geriye kalan yüzde 9 ise diğer işlerde çalışıyor.

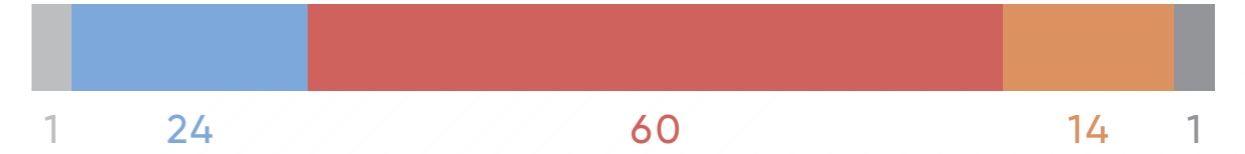
Yaşadığı Bölge

İstanbul Doğu Marmara Orta Anadolu Kuzeydoğu Anadolu
Batı Marmara Batı Anadolu Batı Karadeniz Ortadoğu Anadolu
Ege Akdeniz Doğu Karadeniz Güneydoğu Anadolu

Toplumun yüzde 18'i İstanbul'da yaşıyor. Geriye kalan yüzde 82'lik kesim arasında yüzde 4'ü Batı Marmara'da, yüzde 13'ü Ege'de, yüzde 10'u Doğu Marmara'da, yüzde 9'u Batı Anadolu'da, yüzde 13'ü Akdeniz'de, yüzde 6'sı Orta Anadolu'da, yüzde 6'sı Batı Karadeniz'de, yüzde 4'ü Doğu Karadeniz'de, yüzde 3'ü Kuzeydoğu Anadolu'da, yüzde 5'i Ortadoğu Anadolu'da, yüzde 9'u ise Güneydoğu Anadolu'da yaşıyor.

Oturulan Evin Tipi

Gecekondu / Dış sivasız apartman Apartman Çok lüks bina, villa
Müstakil, geleneksel ev Site içinde

Toplumun yüzde 1'lik kesimi gecekondu/dışı sivasız apartmanda otururken, yüzde 24'ü müstakil, geleneksel evde, yüzde 60'ı apartmanda yüzde 14'ü ise site içinde oturuyor. Çok lüks bina veya villada oturanların oranı yüzde 1'den daha az.

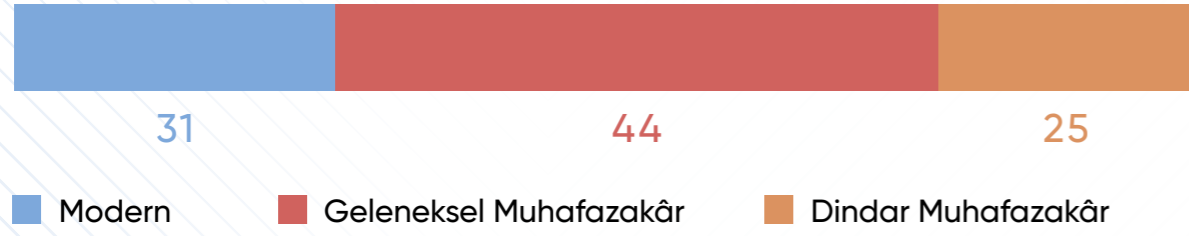
Hane Kişi Sayısı

1 - 2 kişi 6 - 8 kişi
3 - 5 kişi 9 ve daha fazla kişi

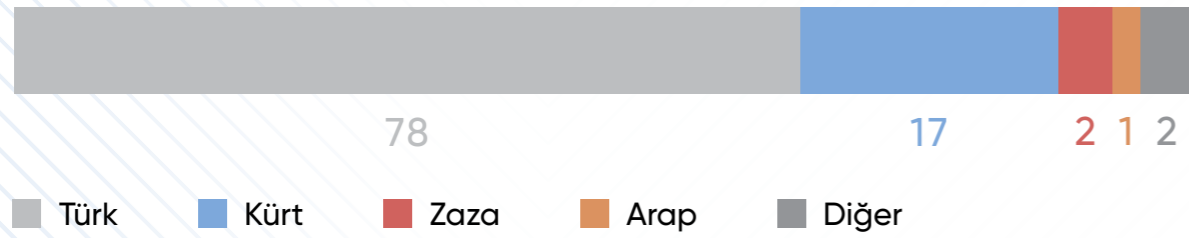
Toplumun yüzde 22'sinin hanesinde 1-2 kişi, yüzde 66'sının hanesinde 3-5 kişi, yüzde 10'unun hanesinde 6-8 kişi yaşarken 9 ve daha fazla kişinin yaşadığı hanelerde oturanlar toplumun yüzde 1'ini oluşturuyor.

Hayat Tarzı

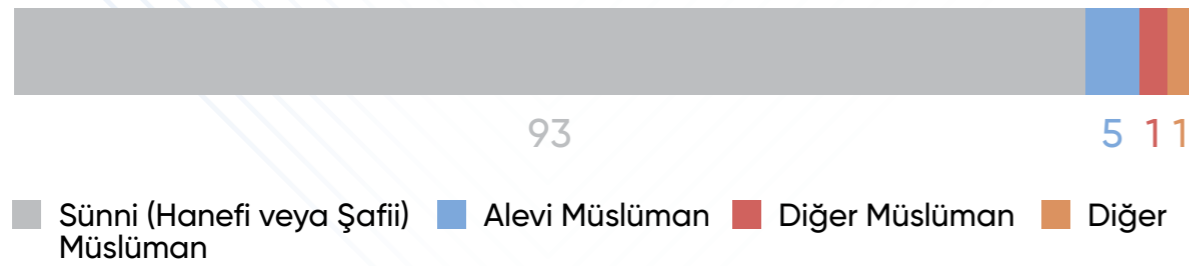
Toplumun yüzde 31'i kendi hayat tarzını Modern olarak tanımlarken, yüzde 44'ü Geleneksel Muhafazakâr, yüzde 25'i ise Dindar Muhafazakâr olarak tanımlıyor.

Etnik Köken

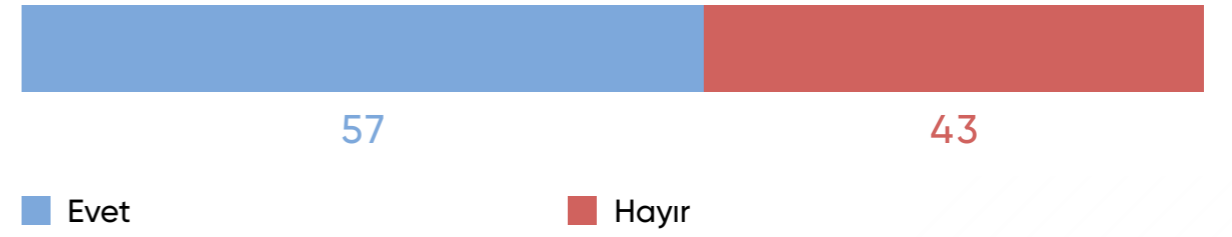
Toplumun yüzde 4'ü kendini Ateist, yüzde 3'ü ise İnançsız olarak tanımlıyor. Geriye kalan yüzde 93'lük kesim arasında yüzde 36'sı İnançlı yüzde 49'u Dindar yüzde 8'i ise Sofu olarak tanımlıyor.

Din/Mezhep

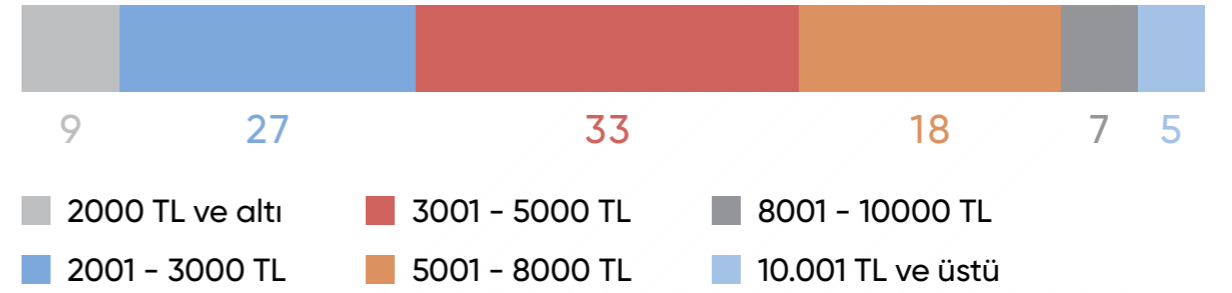
Toplumun yüzde 93'ünü Sünni (Hanefi veya Şafii) Müslümanlar oluştururken yüzde 5'ini Alevi Müslümanlar, yüzde 1'ini ise Diğer Müslümanlar oluşturuyor. Geri kalan yüzde 1'lik kesim ise diğer din veya mezheplere mensup.

Bu hanenin malı olan arabanız var mı?

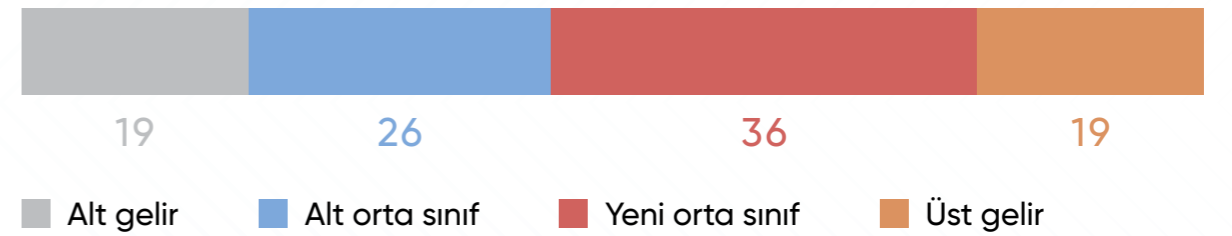
Toplumdaki insanların yüzde 57'si hanesinde arabaya sahipken yüzde 43'ü hanesinin malı olan bir arabaya sahip değil.

Aylık hane geliri

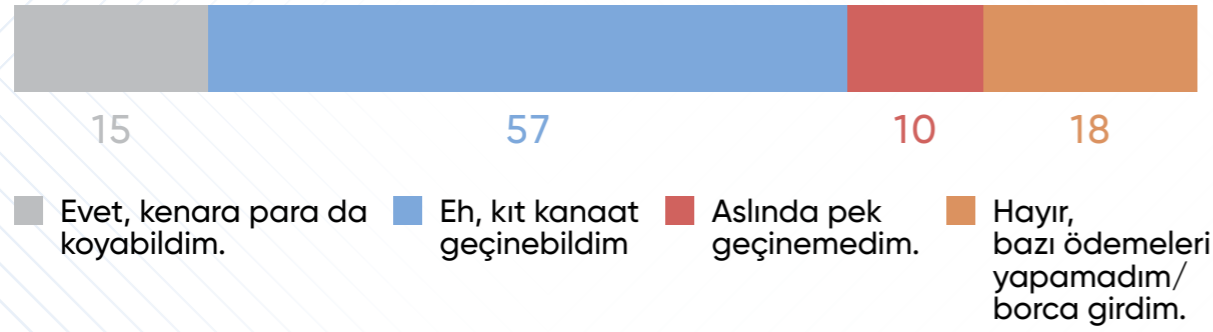
Toplumun yüzde 9'unun aylık hane geliri 2000 TL ve altı iken toplumun yüzde 27'sinin 2001-3000 TL, yüzde 33'ünün 3001-5000 TL, yüzde 18'inin 5001-8000 TL, yüzde 7'sinin 80001-10000 TL arası aylık hane gelirine sahip olduğunu görüyoruz. Geriye kalan yüzde 5'lik kesimin aylık hane geliri 10.001 TL ve üzerinde.

Ekonomik sınıflar

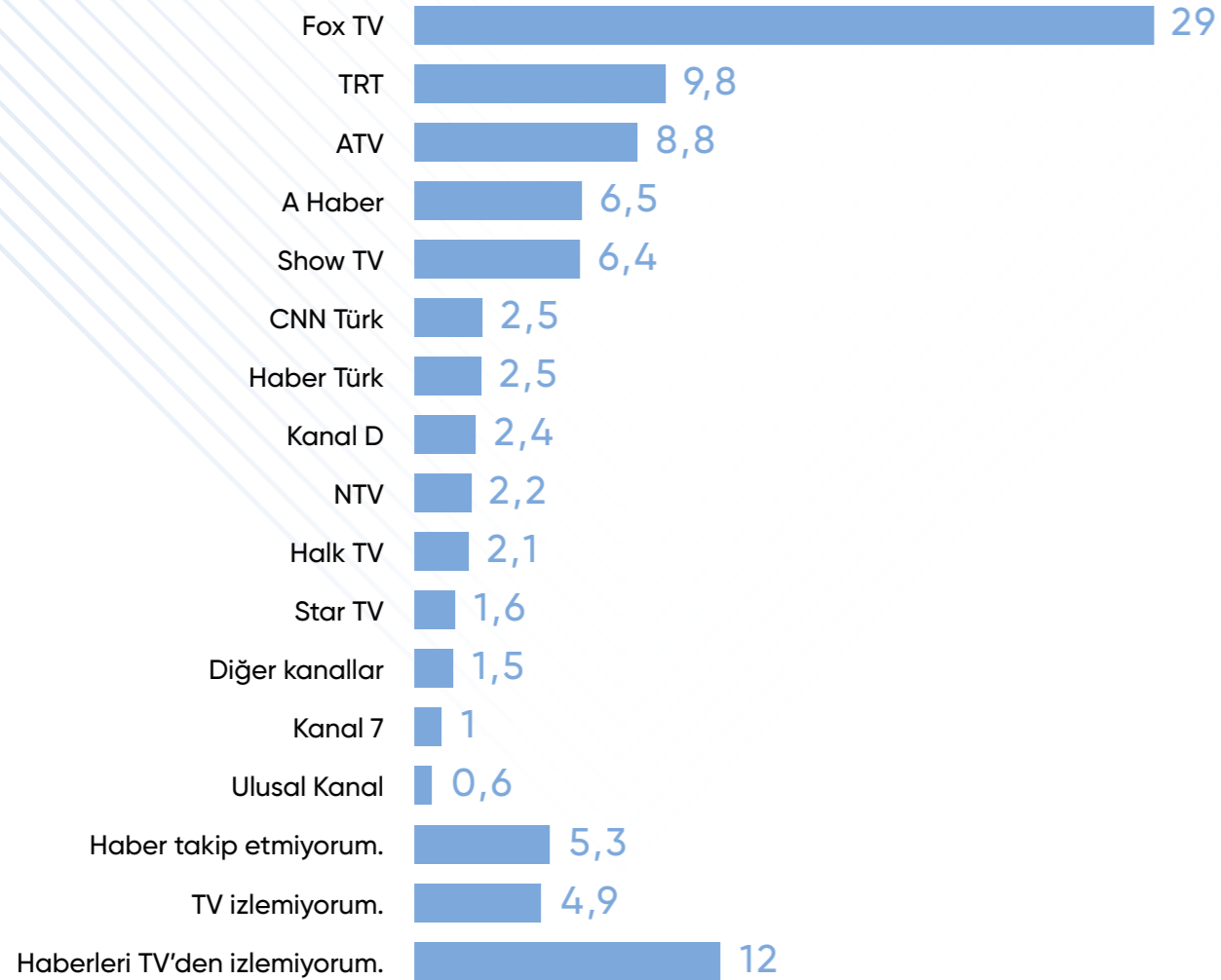
Toplumun yüzde 19'unu alt gelir grubu, yüzde 19'unu üst gelir grubu, yüzde 26'sını alt orta sınıf, yüzde 36'sını ise yeni orta sınıf oluşturuyor.

Geçen ay geçinebildiniz mi?

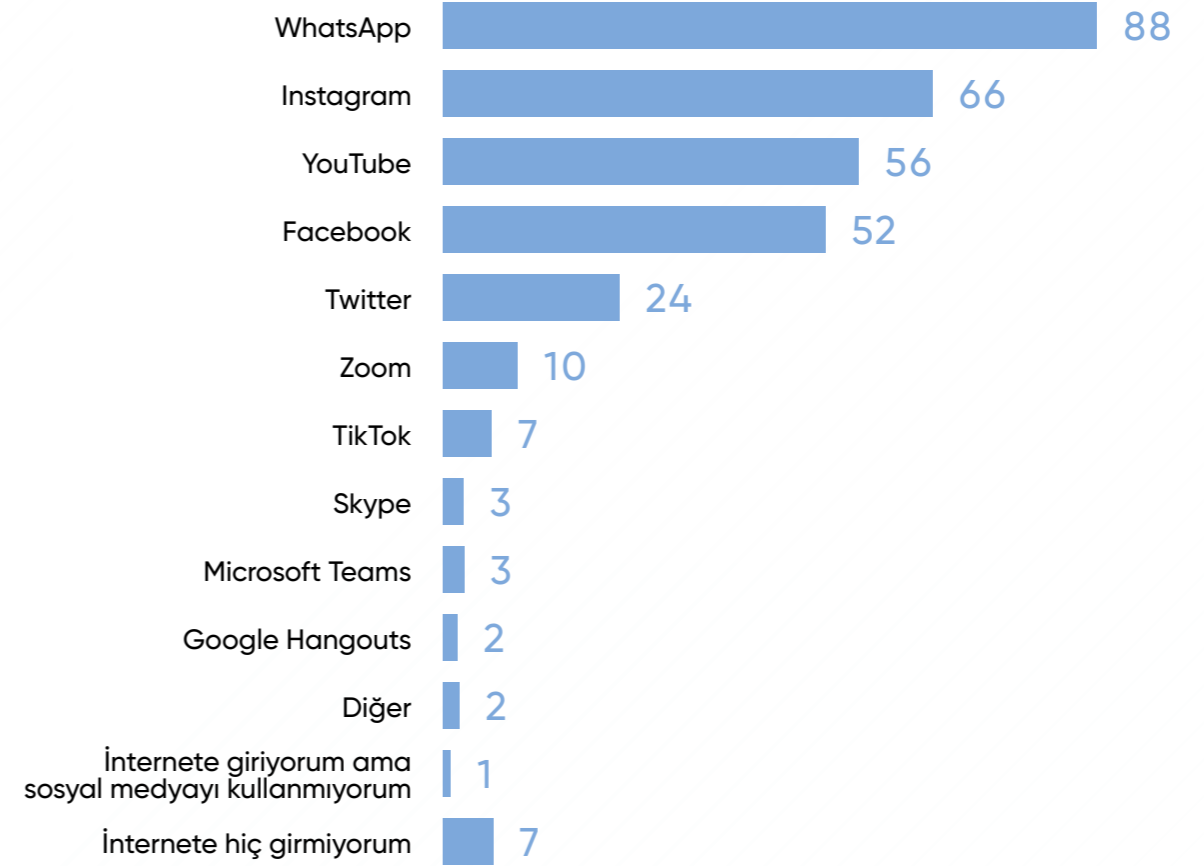
"Geçen ay geçinebildiniz mi?" şeklinde sorduğumuz soruya toplumun yüzde 15'i "Evet, kenara para da koydum." cevabını verirken yüzde 57'si "Eh, kıt kanaat geçinebildim." cevabını veriyor. Bu soruya "Aslında pek geçinemedim." diyenlerin oranı yüzde 10 iken, toplumun yüzde 18'i ise bazı ödemeleri yapamayıp borca girdiğini ifade ediyor.

Kimleri sorumlu gördüğüne göre kaç davranışı yaptığı

Toplumun yüzde 29'u haberleri seyretmek için FOX TV'yi tercih ediyor. FOX TV'den sonra en çok tercih edilen kanallar sırasıyla TRT, ATV, A Haber, Show TV, CNN Türk, Haber Türk, Kanal D, NTV, Halk TV, Star TV, Kanal 7 ve Ulusal Kanal. Toplumun yüzde 2'si haberleri bunların dışındaki kanallardan izlemeyi tercih ediyor. Haberleri TV'den izlemeyenler toplumun yüzde 12'sini, TV izlemeyenler yüzde 5'ini oluştururken, toplumun yüzde 5'i haberleri hiç takip etmediğini belirtiyor.

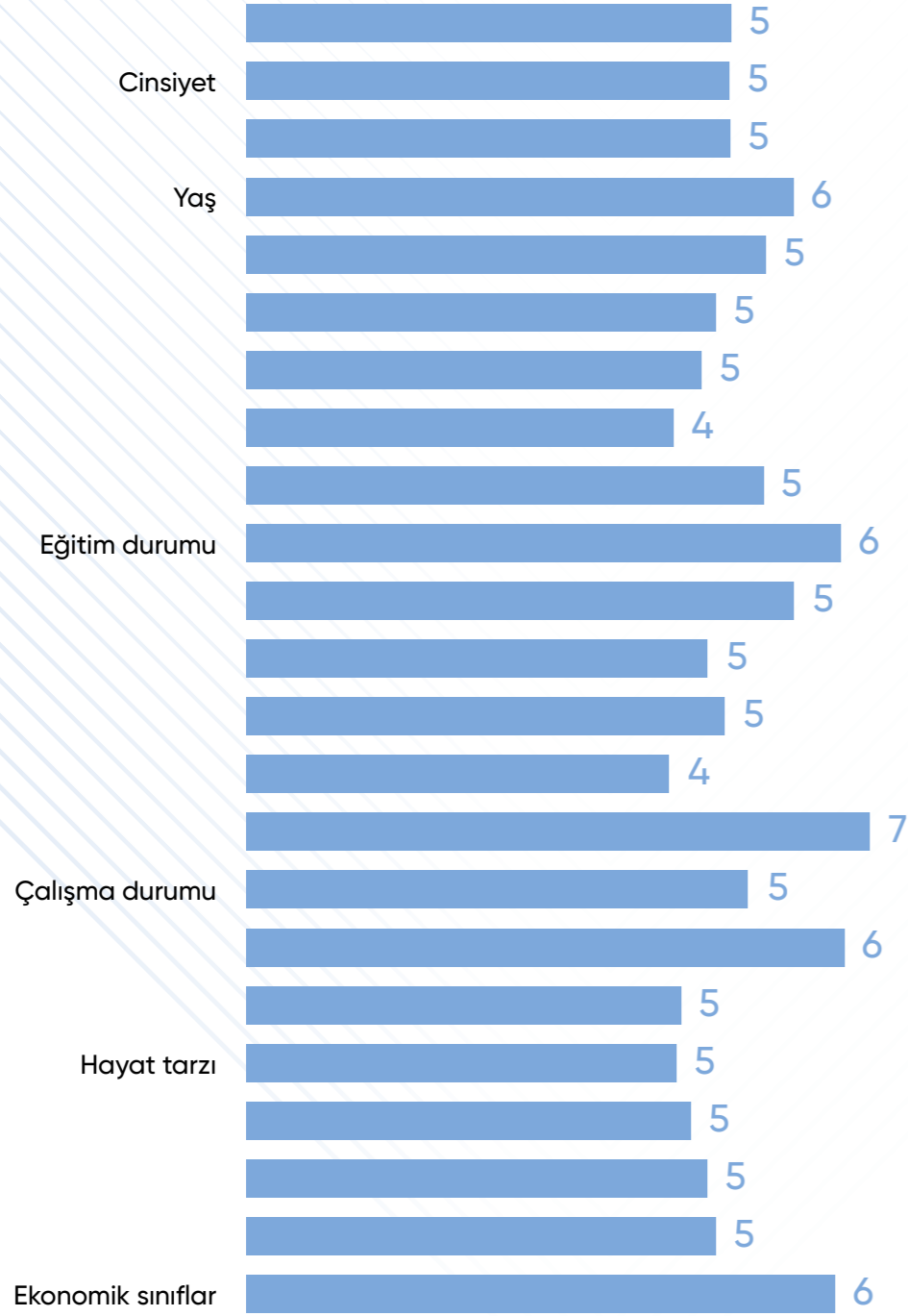
Hangi sosyal medya araçlarını kullanıyorsunuz?

Toplum arasında en çok kullanılan sosyal medya aracı yüzde 88'lik oranla WhatsApp iken, Instagram yüzde 66'lık oranla 2. sırada yer alıyor. Bu iki platformdan sonra en çok kullanılan sosyal medya araçları sırasıyla YouTube, Facebook, Twitter, Zoom, TikTok, Skype, Microsoft Teams ve Google Hangouts. İnternete girip sosyal medya kullanmayanlar toplumun yüzde 1'ini oluştururken yüzde 7'lik kesim internete hiç girmediğini belirtiyor.

7.2. Demografik Kümelerin Görüş ve Davranışları

Kimleri sorumlu gördüğüne göre kaç davranışı yaptığı

İklim değişikliğinin etkilerine dair bilgi seviyesini ölçen ilk sorunun farklı demografik kümelerin verdikleri cevapları tek tek cevap seçenekleri üzerinde bakmak yerine sadeleştirerek kaç etki saydıklarını, iklim değişikliğinin kaç etkisinin farkında olduklarını inceledik.

- Öğrenciler ve beyza yaka çalışanlar diğer meslek kümelerine göre en çok

etkiyi sayıyor ve farkındalığı en yüksek iki meslek kümesi olarak öne çıkıyorlar. Ev kadınları bu konuda meslek kümeleri arasında en az etki sayabilenler.

- Eğitim seviyesi yükseldikçe iklim değişikliğinin daha çok etkisinden bahsediliyor. Aynı durum ekonomik durum için de geçerli ekonomik sınıf yükseldikçe iklim değişikliğinin sayılan etkisi artıyor. Yaş gruplarına bakıldığında ise sayılan etkilerin yaş azaldıkça arttığını görüyoruz. Gençler bu konuda en bilinçli yaş kümesi olarak görünüyor.
- Hayat tarzlarına baktığımızda Modernlerin iklim değişikliği konusunda Muhafazakârlara göre daha çok fikrinin olduğunu söylemek mümkün. Modernler ortalama 6 etki sayarken Geleneksel Muhafazakârlar ve Dindar Muhafazakârlarda bu sayı 5.
- Cinsiyet dışındaki diğer tüm demografik faktörler bu konuda etken olarak görünüyor.

İki yıl içinde başlarına hangi olayların gelme olasılığı gördüklerine dair ikinci sorumuza farklı kümelerin verdikleri cevapların oranları bir sonraki sayfada yer alıyor. Genel olarak kümeler arasında büyük farklar bulunmadığını, sıralamanın pek fazla değişmediğini görüyoruz.

- Susuzluk konusunda ateistler ve üniversite mezunları tedirginlik duruyor. Buna karşılık alt gelir sınıfı diğer sınıflar kadar tedirgin değiller.
- "Geçen ay geçinebildiniz mi?" sorusuna cevaben rahatça geçinebildiğini belirten ve "kenara para da koyabildim" cevabını verenler gıdaya erişim konusunda diğerlerine göre daha az tedirginler.
- 15-17 yaş arası gençler doğal felaketler konusunda diğer yaş gruplarına göre daha tedirgin.
- Modernler en fazla işaret edilen sağlık problemi konusunda diğer hayat tarzı kümelerine kıyasla daha az, buna karşılık susuzluk, afet ve olağandışı hava olayları konusunda daha fazla tedirginler.
- Dindarlık seviyesi arttıkça sağlık problemi dışındaki tüm olasılıklar daha az sayılıyor.

Cinsiyet

Yaş

Eğitim Durumu

Çalışma Durumu

Hayat Tarzı

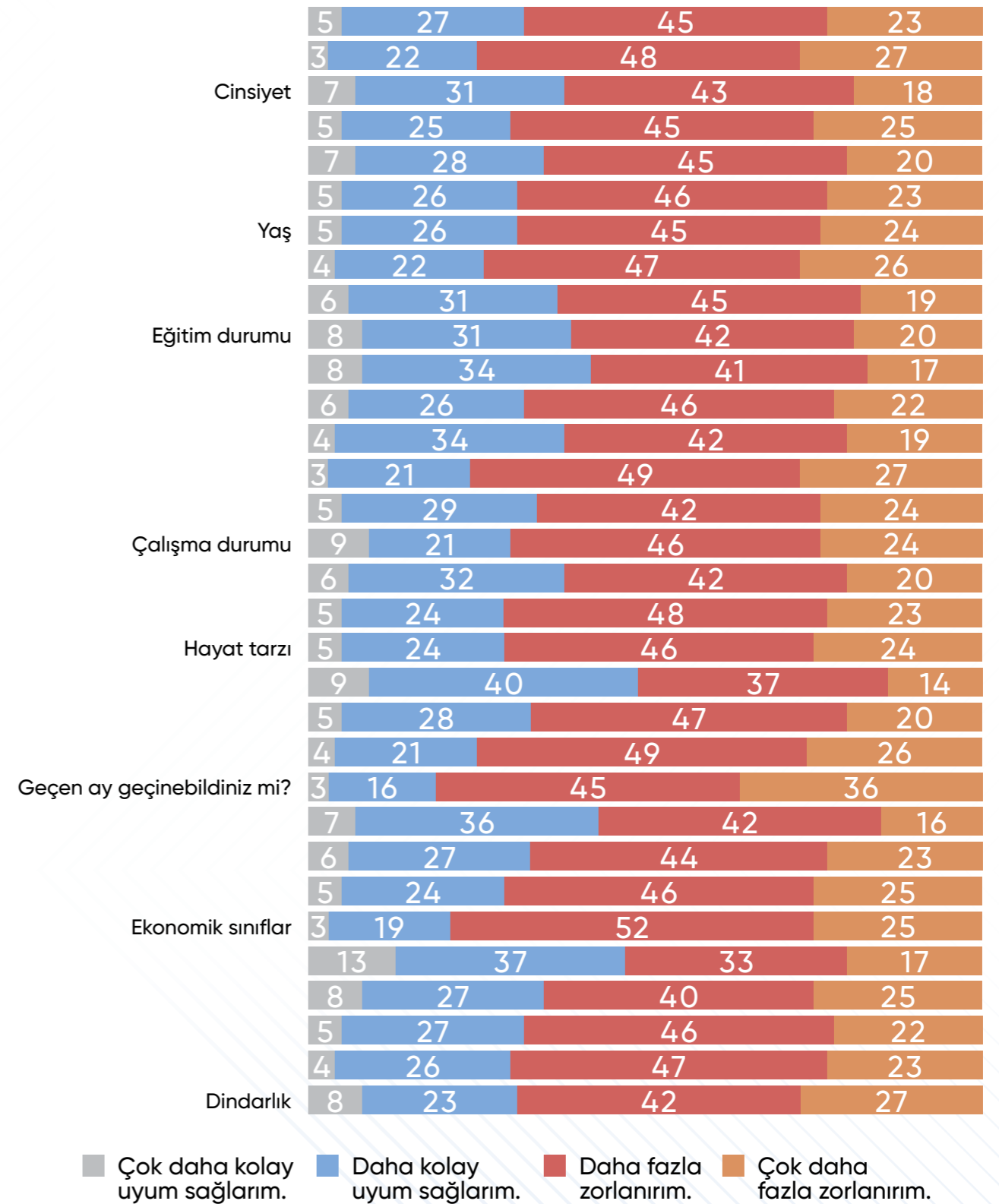
Geçen ay geçinebildiniz mi?

Ekonomik sınıflar

Dindarlık

	Sağlık problemleri yaşamak.	Susuzluk çekmek.	Orman yangını, sel kuraklık gibi bir afetten maddi zarar görmek.	Olağandışı yağmur, kar, dolu gibi hava olaylarından zarar görmek.	Gıdaya erişimde zorlanmak.	Göç etmek zorunda kalmak.
Türkiye	54	38	24	26	18	8
Kadın	57	41	24	24	18	7
Erkek	52	35	24	28	18	10
15-17 yaş	41	38	34	35	18	13
18-32 yaş	55	37	22	28	19	11
33-48 yaş	53	39	23	23	18	9
49+ yaş	56	38	26	27	16	5
Lise altı	55	36	24	25	19	8
Lise	54	37	23	28	16	8
Üniversite	53	44	23	28	17	11
Beyaz yaka çalışan	56	35	24	28	17	10
İşçi, esnaf, çiftçi	52	38	21	25	19	9
Emekli	57	40	25	27	14	4
Ev kadını	57	39	23	23	18	6
Öğrenci	51	38	31	33	16	11
İşsiz	54	36	27	30	16	13
Modern	51	41	29	29	17	10
Geleneksel Muhafazakâr	55	37	22	27	18	6
Dindar Muhafazakâr	58	36	20	22	17	9
Kenara para koyabildim.	48	36	28	32	11	8
Eh, kıt kanaat geçinebildim.	58	40	23	25	17	8
Aslında pek geçinemedim.	50	35	25	27	21	11
Ödeme yapamadım/borca girdim.	54	37	24	28	22	9
Üst gelir	54	38	25	29	16	9
Yeni orta sınıf	56	40	25	26	15	8
Alt orta sınıf	55	40	21	24	20	8
Alt gelir	53	31	25	27	20	10
Ateist	47	47	28	30	19	13
İnançsız	43	42	39	35	9	9
İnançlı	55	38	23	28	18	8
Dindar	55	37	22	24	19	8
Sofu	59	37	20	21	16	6

Peki başınıza böyle bir olay gelirse, başkalarına kıyasla sizin durumunuz nasıl olur?

Türkiye genelinde her 3 kişiden ikisi iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine karşı başkalarına kıyasla daha fazla zorlanacağını belirtiyor ve bu durum algı neredeyse tüm toplumsal ve demografik kümelerde benzer. Başkalarına kıyasla daha kolay uyum sağlayacağını belirtenler hiçbir kümede yüzde 50'nin üstüne çıkmıyor.

Ekonomik sınıf ve geçinme durumları uyum sağlama konusunda en çok fark yaratan demografik unsurlar olarak görünüyor. Ekonomik anlamda toplumun en altında yer alanlar başlarına böyle bir durum gelse uyum sağlama konusunda en çok sıkıntı yaşayacak olanlar. Ekonomik sınıf yükseldikçe uyum sağlama oranları yükseliyor. Beklenmedik felaketlere karşı hazırlıklı olmanın önemli unsurlarından birinin ekonomik güvenceye sahip olmak olduğunu görüyoruz.

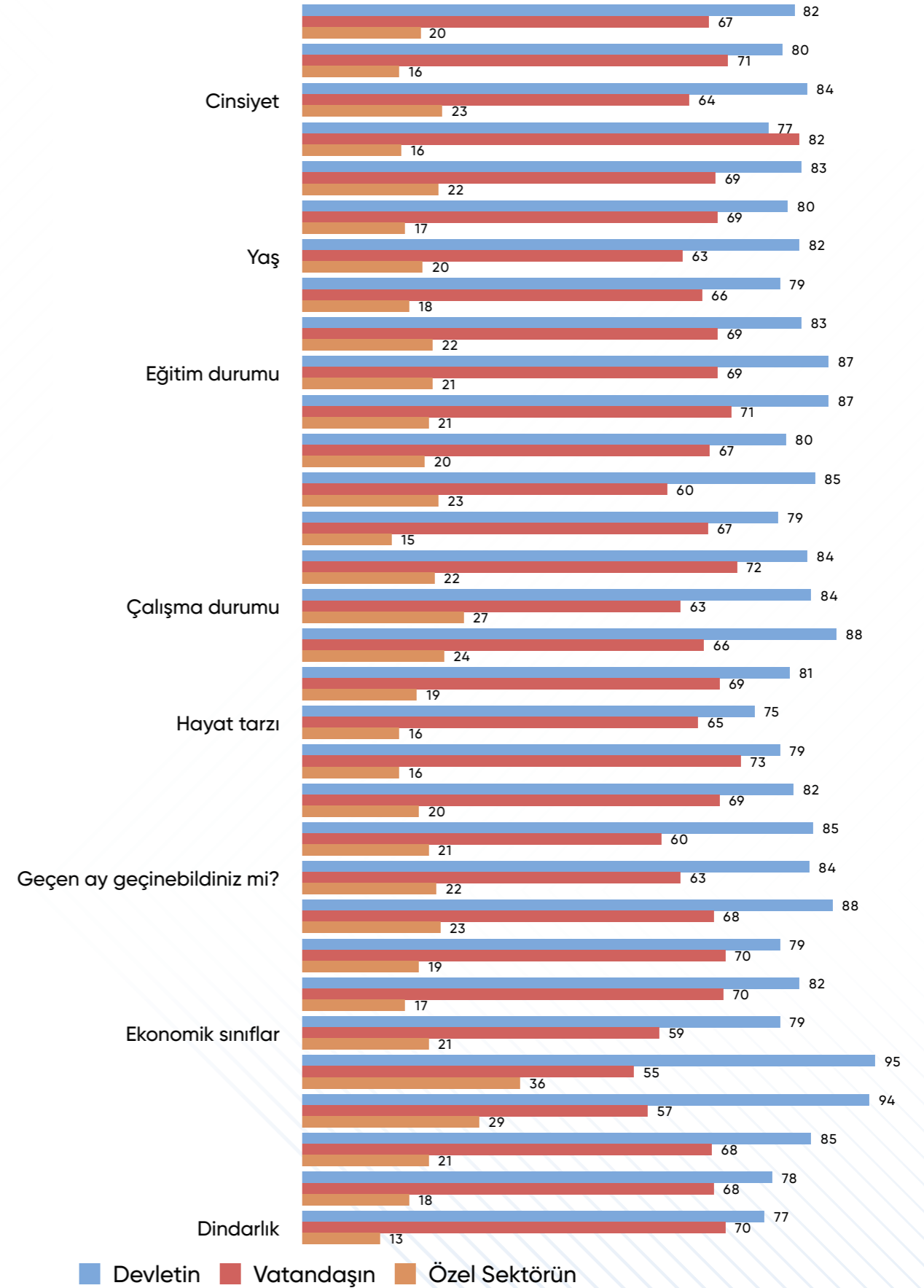
Meslek gruplarına baktığımızda en kırılgan olanlar ev kadınları, öğrenciler ve işsizler olarak görünüyor. Bu durumda da ekonomik özgürlüğe sahip olmayanların uyum sağlama konusunda sıkıntı yaşayacaklarını belirttiğini ifade edebiliriz. Emekliler ve beyaz yaka çalışanlar ise diğer meslek kümelerine göre daha kolay uyum sağlayacak gibi görünüyor.

Cinsiyetlere göre baktığımızda kadınların erkeklere göre daha kırılgan olduğunu söylemek mümkün. Kadınların yüzde 23'ü uyum sağlayabileceğini söylerken erkeklerde bu oran yüzde 38.

Modernler bilinçli olma konusunda olduğu gibi bu konuda da Muhafazakârlardan farklılık gösteriyor. Muhafazakârlar daha kırılganlar ve uyum sağlama konusunda daha çok zorlanacaklarını söylüyorlar.

Eğitim seviyesi arttıkça kırılganlık azalıyor gibi bunun da yine ekonomi ile bağlantılı olduğu söylenebilir. En kırılgan gruplar ekonomik anlamda sıkıntı yaşayanlar.

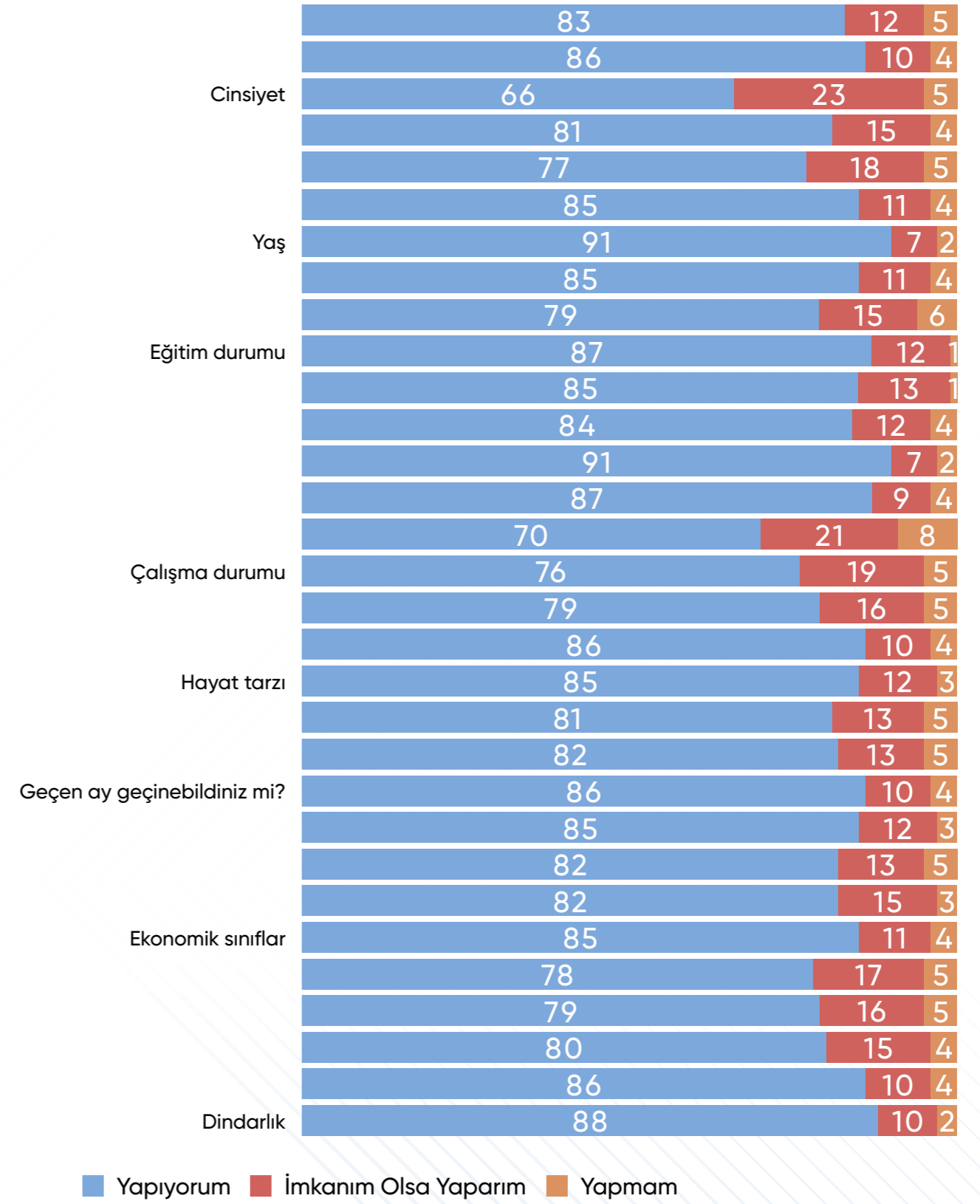
İklim değişikliğiyle mücadele kimin sorumluluğunda?

İklim değişikliğiyle mücadele konusunda sorumluluğu toplumun öncelikli olarak devlette, ardından vatandaşta ve son olarak özel sektörde gördüğünü belirtmiştik. Demografik kümeler üzerinden incelediğimizde de bu sıralama, bir küme haricinde, hiçbir kümede değişmiyor.

- Dindarlık seviyesi bu konuda en dikkat çekici unsur. İnanç seviyesi arttıkça vatandaşın sorumlu görme oranı artarken, devlet ve özel sektör sorumlu görme oranı azalıyor. Dindarlık arttıkça otoriteye yönelik saygının artmasını sebep olarak görebiliriz.
- Eğitim seviyesi arttıkça devleti iklim değişikliğiyle mücadele konusunda sorumlu görme eğilimi artıyor. Aynı eğilim hayat tarzı muhafazakârdan moderne doğru gittikçe de ortaya çıkıyor.
- Kenara para koyabilenler ve kıt kanaat geçinenlerde vatandaşın suçlama eğilimi geçinemeyenler ve borca girenlere göre daha fazla. Ekonomik sıkıntılar yaşayanlar devleti ve özel sektörü suçlu olarak görüyor.
- 15-17 yaş grubu tüm kümeler arasında vatandaşın en sorumlu bulan, sıralamada en başa koyan tek grup: oran yüzde 82.
- Eğitim seviyesi yükseldikçe, geçim zorlaştıkça ve dindarlıkla mesafe arttıkça özel sektör sorumlu görme hali de paralel olarak artıyor.

Evde ve iş yerinde enerji tüketimini azaltmak

Bundan sonraki grafiklerde farklı demografik kümelerin iklim değişikliğiyle mücadele için neler yaptıklarını veya yapmaya eğilimleri olduğunu inceliyoruz.

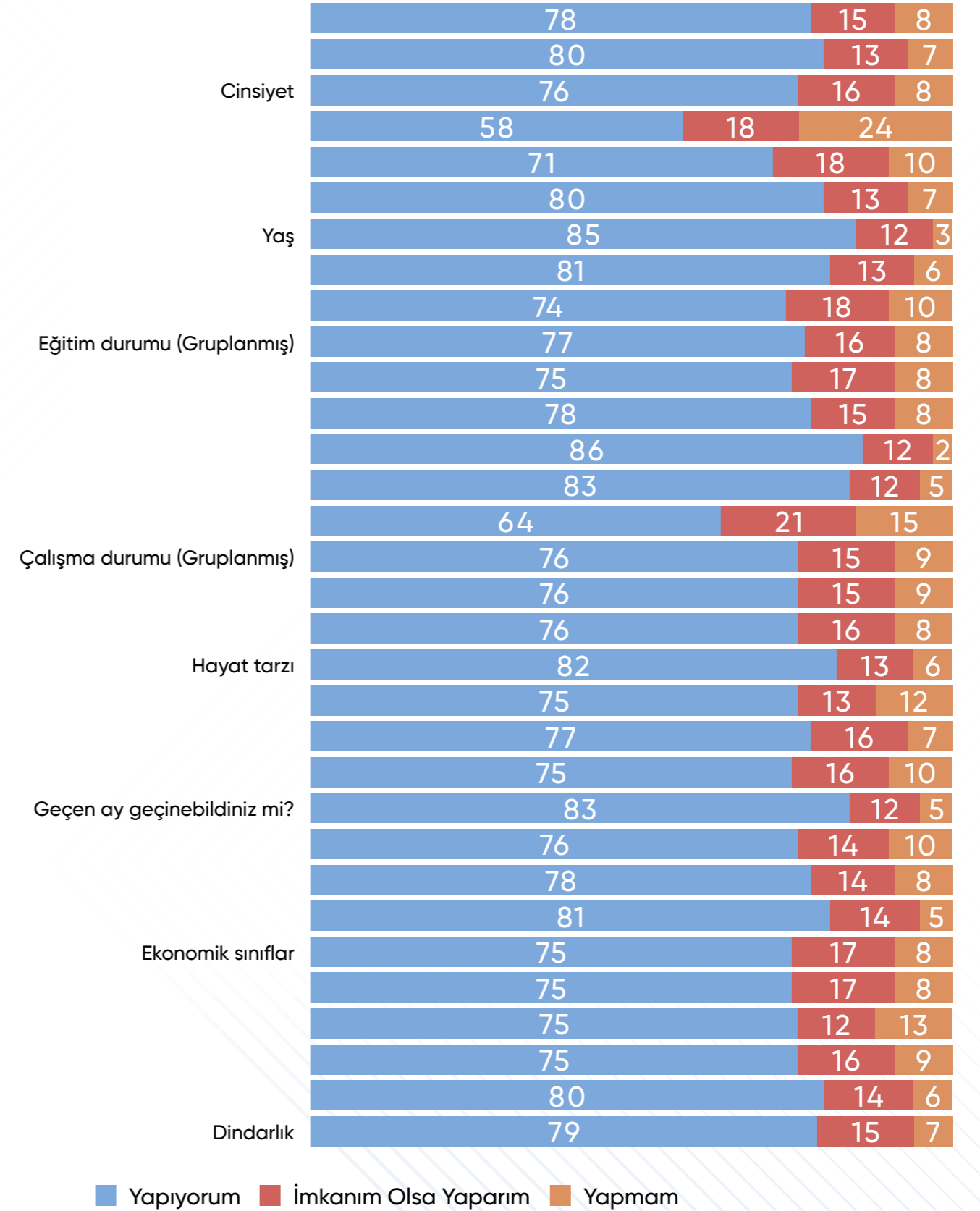
Evde ve iş yerinde enerji tüketimini azaltma davranışı tüm kümelerde oldukça yüksek ve olan farklar nispeten az denebilir.

- En fazla fark yaratan unsur yaş. Yaş yükseldikçe harekete geçme eğilimi artıyor. 15-17 yaş grubunun yüzde 11'i (tüm kümeler arasında en yüksek oran) evde ve iş yerinde enerji tüketimini azaltmayı önemsemiyor. Buna paralel olarak mesleklere bakıldığında da öğrencilerin diğer mesleklere göre bu önlemi alma eğilimi daha düşük. Emekli ve beyaz yaka çalışanların harekete geçme eğilimi oldukça fazla.
- Dindarlık derecesi yükseldikçe ve muhafazakârlık arttıkça bu konuda harekete geçme eğilimi de artıyor. En dindar grup olan sofularda yapmam diyenler sadece yüzde 2.
- Eğitim seviyelerine bakıldığında doğru orantılı bir değişim olmadığını görüyoruz. Lise altı ve üniversite seviyesindeki kişilerin lise mezunlarına kıyasla bu konuda daha duyarlı olduğunu görüyoruz.

İklim değişikliğiyle mücadele için daha sade bir yaşam sürdürmek, ihtiyaç kadarını tüketmek de tüm kümelerde yüksek. Bununla birlikte kümeler arasındaki farklar daha belirgin.

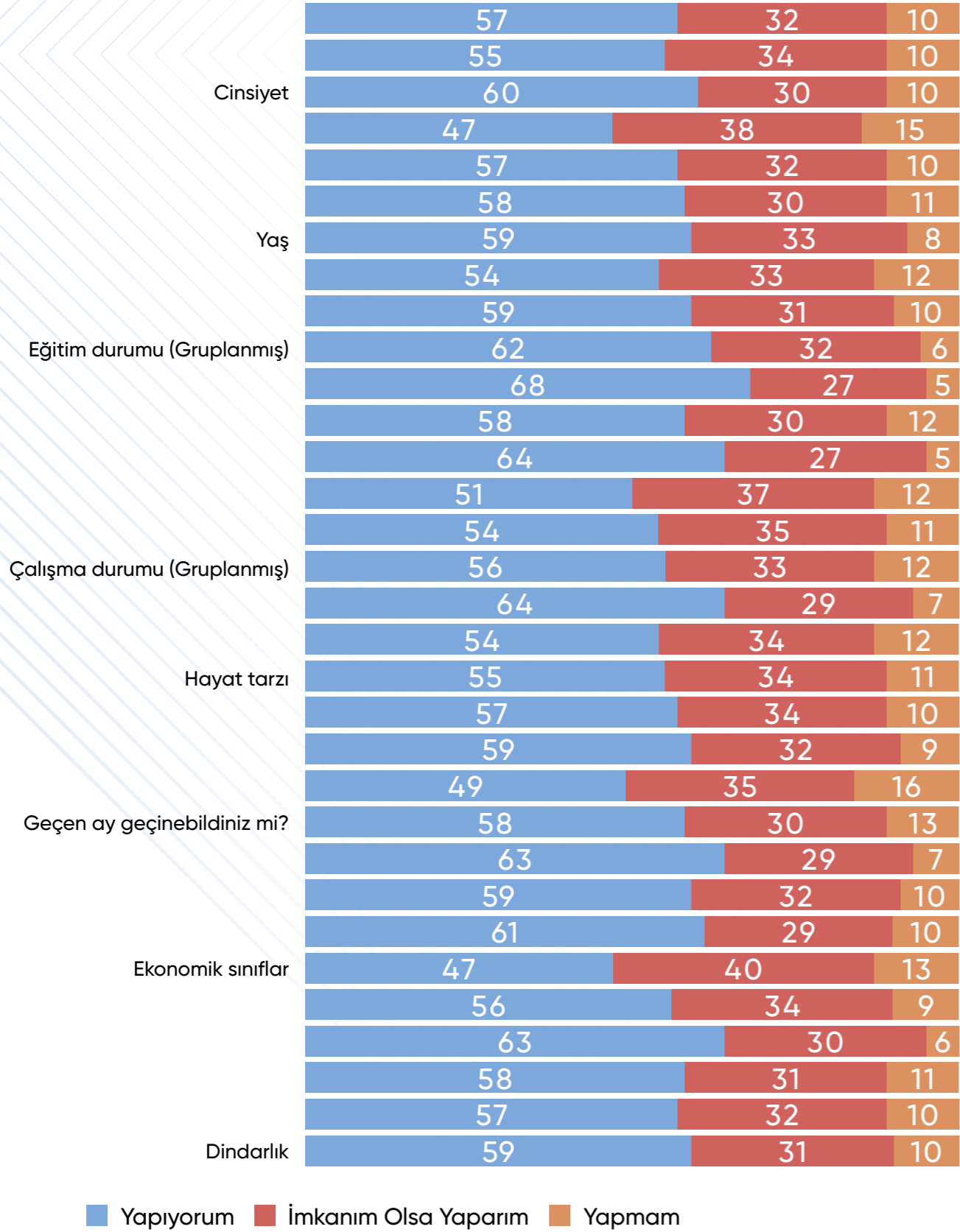
- Daha sade bir yaşam sürmeye en uzak yaş grubu 15-17 yaş grubu ve yüzde 24'ü "yapmam" diyor. Öğrenciler de meslek kümeleri arasında sade yaşam sürmeye en uzak küme.
- Yaşlar arttıkça sade yaşama ve ihtiyaç kadar tüketme eğilimi de artıyor. 49+ yaş grubunun yüzde 85'i bunu yaptığı cevabını vermiş. Buna paralel olarak emeklilerde bu oran 86.
- Ev kadınları ise meslek kümeleri arasından emeklilerden sonra bu eğilime en fazla sahip olan grup (yüzde 83). Türkiye genelinde kadınlarda ise bu oran yüzde 80 iken, erkeklerde yüzde 76.
- Ödeme yapamayıp borca girenler, belki biraz da mecburiyetten, en yüksek oranda daha sade bir yaşam sürüp ihtiyaçları kadar tüketiyor (yüzde 83).

— Daha sade bir yaşam sürdürmek, ihtiyacı kadar tüketmek

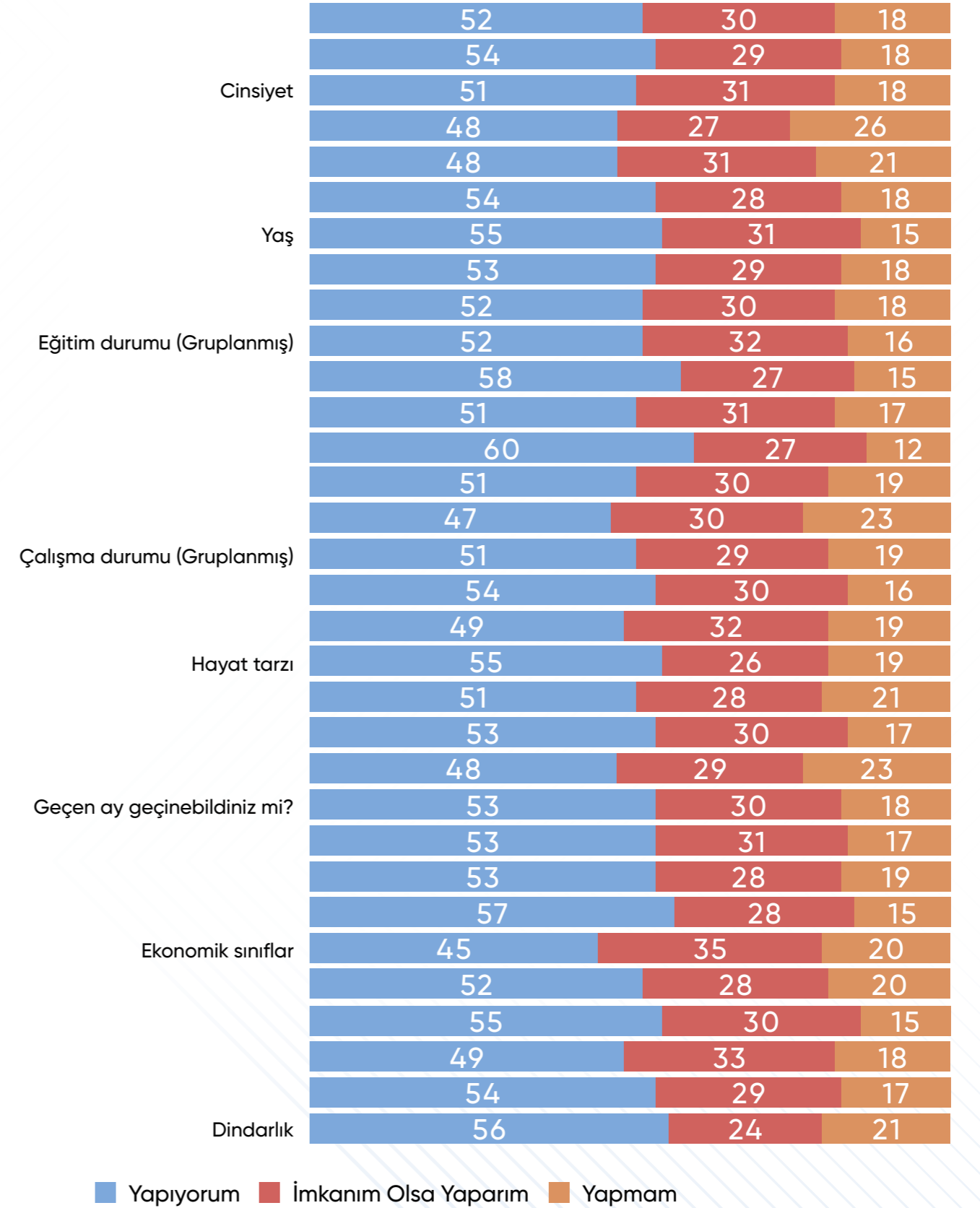

■ Yapıyorum ■ İmkanım Olsa Yaparım ■ Yapmam

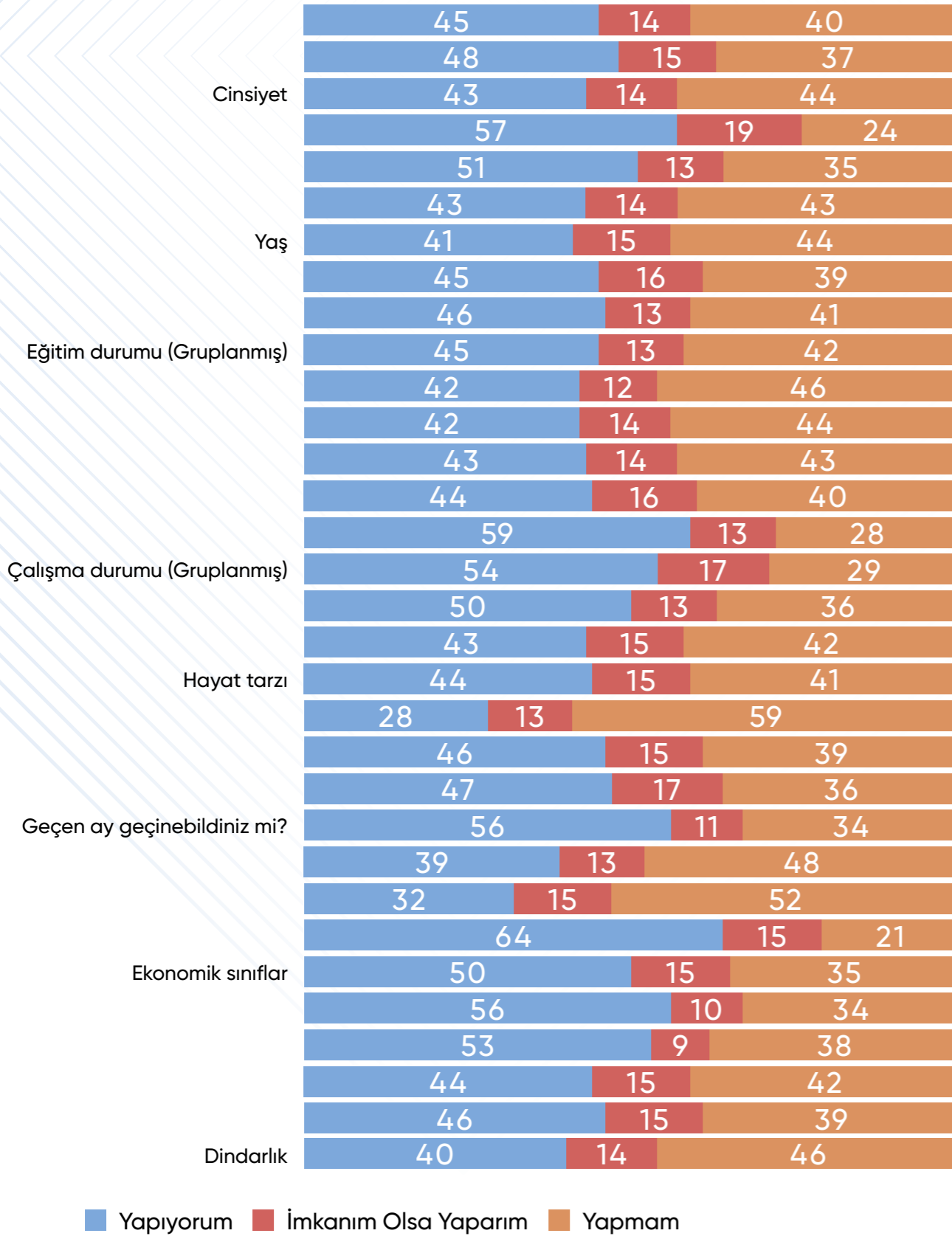
Kağıt, plastik, cam gibi atıkları geri dönüşüme atmak

Poşet, plastik şişe gibi tek kullanımlık ürünlerden kaçınmak

Şahsi araç yerine toplu taşıma araçlarını kullanmak

Türkiye genelinde en az alınan önlem olmakla birlikte toplumun yüzde 40'ı imkanı olsa da toplu taşıma yerine şahsi araç tercih edeceğini, bu tercihten vazgeçmeyeceğini belirtiyor. Burada çevre bilincinden çok bireysel konforun ön planda tutulduğunu anlayabiliriz.

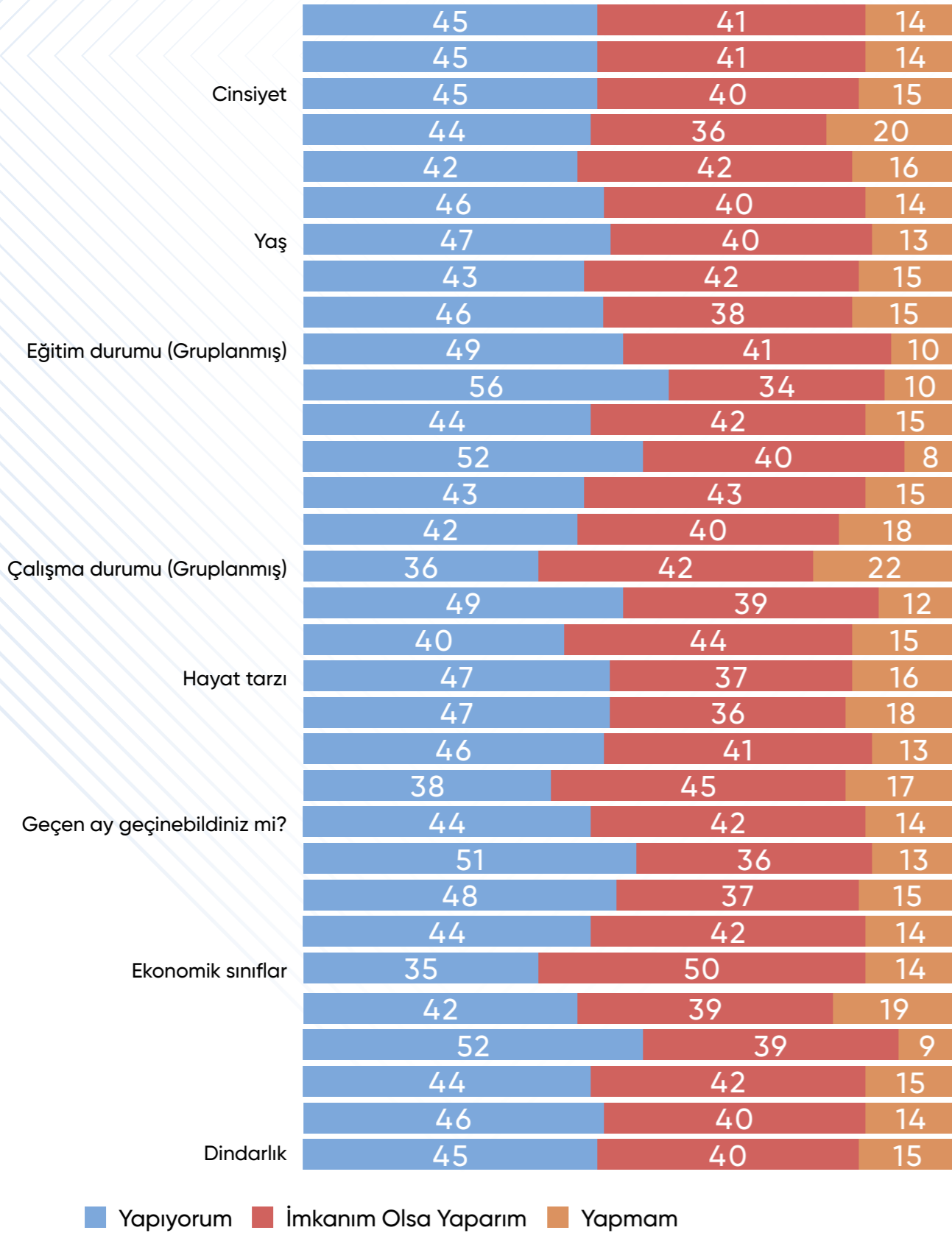
Üst gelir grubunda ve yeni orta sınıfta olanların, alt gelir grubundakilere ve alt orta sınıftakilere göre şahsi araç kullanma eğilimi daha fazla. "Kenara para koyabildim" diyenlerin de yüzde 59'u bu önlemi almayacağını söylüyor.¹

Yaş azaldıkça şahsi araç yerine toplu taşıma kullanma eğilimi artıyor. Bunun sebebi ülke ekonomisinin gençlere araba alma imkanı sunmaması olarak açıklanabilir. İşsizlerin ve öğrencilerin de bu eğilime en fazla sahip olan meslek kümeleri olmaları bu durumu doğruluyor.

Beyaz yaka çalışanların diğer konularda harekete geçme eğilimi genel olarak çok yüksekken bu konuda "yapmam" diyenlerinin oranının en fazla olduğu meslek grubu.

¹Ekonomik sınıfların tanımlanmasında hane araç sahipliği verisi kullanılıyor. Yeni orta sınıf ve alt orta sınıf arasındaki farklar bu verinin kullanılmasından kaynaklanıyor.

Çevreye duyarlı markaların ürünlerini tercih etmek

En az yapılan davranış olan çevreye duyarlı markaların ürünlerini almak kümeden kümeye şahsi araç kullanımına kıyasla daha az fark ediyor ve çok az kümenin yarısından fazlası "yaparım" diyor.

- Alt gelir grubunun yüzde 50'si "imkanım olsa yaparım" diyor. Harekete geçmeye hazırlar. Gelir seviyesi arttıkça çevreye duyarlı ürünleri kullanma eğilimi artıyor. Bu ürünlerin fiyatının bu durumda etkili olduğu tahmin edilebilir. Meslek kümelerinden işsizlerin bu eğilime en az sahip küme olması da bunu doğruluyor. Emekliler ve beyaz yakalar bu konuda da en bilinçli iki küme.

Toplumun farklı kümelerinin iklim değişikliğine karşı ne tür önlemler alıp ne tür davranışlarda bulduklarına dair tüm soruların bulgularını bir arada değerlendirdiğimizde birkaç nokta öne çıkıyor:

- 15-17 yaş arasının bu konularda harekete geçmeye çok hazır olmadığını söyleyebiliriz. Genelde yaşlılar gençlere kıyasla daha hazır görünüyorlar. Ancak bu durumu gençlerin iklim değişikliğine karşı duyarlı bir nesil olmadıkları şeklinde yorumlamak da mümkün görünmüyor. Vatandaş devlet ve özel sektörden de daha sorumlu görmeleri, iklim değişikliğini etkileri konusunda daha fazla madde sayabilmeleri duyarlı olduklarına dair ipuçlarını barındırıyor. Bu davranışları daha az yapmalarını daha ziyade gençlerin henüz hayat gailisiyle pek karşılaşmamış olmaları, düzenini kendi kurdukları bir yaşamları, kendi gelirleri olmaması, başka önceliklerinin olması gibi nedenlerle açıklayabiliriz.
- Emekli ve beyaz yaka çalışanlar rahatları bozulmadığı sürece neredeyse tüm konularda harekete geçmeye en hazır 2 meslek grubu olarak dikkat çekiyorlar.
- Çoğu önlemlerde ekonomik etkilerin ön planda olduğu anlaşılıyor ve halihazırda bu önlemleri daha fazla gerçekleştirebilenler üst ve yeni orta sınıftan, alt ve alt orta sınıf imkanı olsa harekete geçecek gibi duruyor.

8. ARAŞTIRMANIN KÜNYESİ

8.1. Araştırmanın Genel Tanımı

Bu raporun dayanağı olan araştırma, Yuvam Dünya Derneği için, KONDA Araştırma ve Danışmanlık A.Ş. tarafından gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın saha çalışması 10-11 Nisan 2021 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler **KONDA Aracılı Paneli**'ne dahil olmayı kabul etmiş kişilerle telefon araması yapılarak gerçekleştirilmiştir. Panelistler panel sistemimize gönüllü olarak katılmışlardır. Veri toplanırken yaş ve cinsiyet kotası uygulanmıştır.

Araştırma, Türkiye'nin 15 yaş üstü yetişkin nüfusunu temsil edecek deneklerin tercihlerindeki eğilim ve değişimleri belirlemek ve izlemek için tasarlanmış ve uygulanmıştır. Araştırma bulgularının hata payı, yüzde 95 güven aralığında +/- 1,43, yüzde 99 güven aralığında yüzde +/- 1,88'dir.

8.2. Örneklem

Örneklem, ADNKS (Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi) verilerine dayalı mahalle ve köylerin nüfus büyüklükleri ve eğitim seviyeleri verileri ile 1 Kasım 2015 Genel seçimlerinin mahalle ve köy sonuçları katmanlandırılarak hazırlanmıştır. Yerleşim yerleri önce kır/kent/metropol olarak ayrıştırılmış ve 12 bölge esas alınarak örneklem tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında, 74 ilin merkez dahil 372 ilçesinde 3022 kişiyle telefonla görüşmeler yapılmıştır.

	Düzyey 1 (12 bölge)	Gidilen iller
1	İstanbul	İstanbul
2	Batı Marmara	Balıkesir, Çanakkale, Edirne, Kırklareli, Tekirdağ
3	Doğu Marmara	Bilecik, Bolu, Bursa, Düzce, Eskişehir, Kocaeli, Sakarya, Yalova
4	Ege	Afyonkarahisar, Aydın, Denizli, İzmir, Kütahya, Manisa, Muğla, Uşak
5	Batı Anadolu	Ankara, Konya
6	Akdeniz	Adana, Antalya, Burdur, Hatay, Isparta, Kahramanmaraş, Mersin, Osmaniye
7	Orta Anadolu	Aksaray, Kayseri, Kırıkkale, Kırşehir, Nevşehir, Niğde, Sivas, Yozgat
8	Batı Karadeniz	Amasya, Çorum, Karabük, Kastamonu, Samsun, Sinop, Tokat, Zonguldak
9	Doğu Karadeniz	Artvin, Giresun, Ordu, Rize, Trabzon
10	Kuzeydoğu Anadolu	Ağrı, Erzincan, Erzurum, Iğdır, Kars
11	Ortadoğu Anadolu	Bingöl, Bitlis, Elazığ, Hakkari, Malatya, Muş, Van
12	Güneydoğu Anadolu	Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak

9. TÜM CEVAP DAĞILIMLARI

9.1. Deneklerin Profili

Konuşulan kişinin cinsiyeti	Yüzde
Kadın	50,0
Erkek	50,0
Toplam	100,0

Kaç yaşındasınız?	Yüzde
15 - 17 yaş	4,0
18 - 32 yaş	32,0
33 - 48 yaş	32,0
49+ yaş	32,0
Toplam	100,0

Eğitim durumunuz, yani son bitirdiğiniz okul nedir?	Yüzde
Okuryazar değil	3,0
Diplomasız okur	4,0
İlkokul mezunu	25,0
İlköğretim / Ortaokul mezunu	19,0
Lise mezunu	32,0
Üniversite mezunu	16,0
Yüksek lisans / Doktora	1,0
Toplam	100,0

Eğitim durumunuz, yani son bitirdiğiniz okul nedir? (Gruplanmış)	Yüzde
Lise altı	51,0
Lise	32,0
Üniversite	17,0
Toplam	100,0

Geçen hafta para kazanmak için bir işte çalıştınız mı? Çalıştıysanız mesleğiniz nedir? (Gruplanmış)	Yüzde
Beyaz yaka çalışan	12,0
İşçi, esnaf, çiftçi	34,0
Emekli	10,0
Ev kadını	27,0
Öğrenci	12,0
İşsiz	6,0
Toplam	100,0

Geçen hafta para kazanmak için bir işte çalıştınız mı? Çalıştıysanız mesleğiniz nedir?	Yüzde
Devlet memuru	4,0
Özel sektör	5,0
İşçi	16,0
Esnaf	6,0
Tüccar / İş insanı	1,0
Serbest meslek sahibi	2,0
Çiftçi, ziraatçı, hayvancı	3,0
Çalışıyor, diğer	9,0
Emekli	10,0
Ev kadını	27,0
Öğrenci	12,0
İşsiz	5,0
Çalışamaz halde	1,0
Toplam	100,0

Bu evde / hanede kaç kişi oturuyor (çocuklar dahil)?	Yüzde
1-2 kişi	22,0
3-5 kişi	66,0
6-8 kişi	10,0
9 ve daha fazla kişi	1,0
Toplam	100,0

Kendinizi, HAYAT TARZI bakımından aşağıda sayacağım üç gruptan hangisinde sayarsınız?	Yüzde
Modern	31,0
Geleneksel Muhafazakâr	44,0
Dindar Muhafazakâr	25,0
Toplam	100,0

Hepimiz Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıyız, ama değişik etnik kökenlerden olabiliriz. Siz kendinizi, kimliğinizi ne olarak biliyorsunuz veya hissediyorsunuz?	Yüzde
Türk	78,0
Kürt	17,0
Zaza	2,0
Arap	1,0
Diğer	2,0
Toplam	100,0

Haberleri seyretmek için en fazla hangi TV kanalını tercih ediyorsunuz?	Yüzde
Haberleri TV'den izlemiyorum.	12,0
TV izlemiyorum.	5,0
Haber takip etmiyorum.	5,0
A Haber	7,0
ATV	9,0
CNN Türk	3,0
Fox TV	29,0
Haber Türk	3,0
Halk TV	2,0
Kanal 7	1,0
Kanal D	2,0
NTV	2,0
Show TV	6,0
Star TV	2,0
TRT	10,0
Ulusal Kanal	1,0
Diğer kanallar	2,0
Toplam	100,0

Haberleri seyretmek için en fazla hangi TV kanalını tercih ediyorsunuz?	Yüzde
Facebook	52,0
Twitter	24,0
WhatsApp	88,0
YouTube	56,0
Instagram	66,0
TikTok	7,0
Skype	3,0
Zoom	10,0
Google Hangouts	2,0
Microsoft Teams	3,0
Diğer	2,0
İnternete giriyorum ama sosyal medyayı kullanmıyorum	1,0
İnternete hiç girmiyorum	7,0

Kendinizi ait hissettiğiniz dininiz ve mezhebiniz aşağıdakilerden hangisidir?	Yüzde
Sünni (Hanefi veya Şafii) Müslüman	93,0
Alevi Müslüman	5,0
Diğer Müslüman	1,0
Diğer	1,0
Toplam	100,0

Dindarlık açısından kendinizi aşağıda okuyacaklarımdan hangisiyle tarif edersiniz?	Yüzde
Ateist	4,0
İnançsız	3,0
İnançlı	36,0
Dindar	49,0
Sofu	8,0
Toplam	100,0

Bu hanenin malı olan arabanız var mı?	Yüzde
Evet	57,0
Hayır	43,0
Toplam	100,0

Bu evde yaşayanların aylık toplam geliri ne kadardır? Herkesin her türlü kazancı dahil evinize ayda ortalama kaç para giriyor?	Yüzde
2000 TL ve altı	9,0
2001 - 3000 TL	9,0
3001 - 5000 TL	33,0
5001 - 8000 TL	18,0
8001 - 10000 TL	7,0
10001 TL ve üstü	5,0
Toplam	100,0

Ekonomik sınıflar	Yüzde
Alt gelir	19,0
Alt orta sınıf	26,0
Yeni orta sınıf	36,0
Üst gelir	19,0
Toplam	100,0

Oturulan evin tipi	Yüzde
Gecekondu	1,0
Müstakil, geleneksel ev	24,0
Apartman	60,0
Site içinde	14,0
Çok lüks bina, villa	1,0
Toplam	100,0

İklim değişikliğinin şimdi sayacaklarımdan hangileriyle ilişkili olduğunu düşünüyorsunuz?	Yüzde
Olağandışı mevsim olaylarının çoğalması	61,0
Hava kirliliği	59,0
Suya erişimin zorlaşması	57,0
Orman yangını, sel, kuraklık gibi afetlerin artması	56,0
Gıda fiyatlarının artması	54,0
Bitki ve hayvan çeşitliliğinin azalması	52,0
Salgın hastalıkların devam etmesi	51,0
Gıdaya erişimin zorlaşması	48,0
Göçlerin artması	35,0
Deniz seviyesinin yükselmesi	35,0
Diğer	1,0

Sizce yaşadığınız yerde iki yıl içinde başınıza gelme olasılığı en yüksek iki olayın hangileri olduğunu düşünüyorsunuz?	Yüzde
Sağlık problemleri yaşamak	54,0
Susuzluk çekmek	38,0
Olağandışı yağmur, kar, dolu gibi hava olaylarından zarar görmek	26,0
Orman yangını, sel, kuraklık gibi bir afetten maddi/manevi zarar görmek	24,0
Gıdaya erişimde zorlanmak	18,0
Göç etmek zorunda kalmak	8,0
Diğer	3,0

Peki başınıza böyle bir olay gelirse, başkalarına kıyasla sizin durumunuz nasıl olur?	Yüzde
Çok daha kolay uyum sağlarım.	5,0
Daha kolay uyum sağlarım.	27,0
Daha fazla zorlanırım.	45,0
Çok daha fazla zorlanırım.	23,0
Toplam	100,0

İklim değişikliği ile mücadele hangi ikisinin öncelikli sorumluluğunda?	Yüzde
Devletin	82,0
Vatandaşın	67,0
Özel Sektörün	20,0

İklim değişikliği ile mücadele için hangilerini yapıyor: Evde ve iş yerinde enerji tüketimini azaltmak.	Yüzde
Yapıyorum	83,0
İmkanım Olsa Yaparım	12,0
Yapmam	4,0
Toplam	100,0

İklim değişikliği ile mücadele için hangilerini yapıyor: Daha sade bir yaşam sürdürmek, ihtiyacı kadar tüketmek.	Yüzde
Yapıyorum	78,0
İmkanım Olsa Yaparım	15,0
Yapmam	8,0
Toplam	100,0

İklim değişikliği ile mücadele için hangilerini yapıyor: Kağıt, plastik, cam gibi atıkları geri dönüşüme atmak.	Yüzde
Yapıyorum	57,0
İmkanım Olsa Yaparım	32,0
Yapmam	10,0
Toplam	100,0

İklim değişikliği ile mücadele için hangilerini yapıyor: Poşet, plastik şişe gibi tek kullanımlık ürünlerden kaçınmak.	Yüzde
Yapıyorum	52,0
İmkanım Olsa Yaparım	30,0
Yapmam	18,0
Toplam	100,0

İklim değişikliği ile mücadele için hangilerini yapıyor: Şahsi araç yerine toplu taşıma araçlarını kullanmak.	Yüzde
Yapıyorum	45,0
İmkanım Olsa Yaparım	14,0
Yapmam	40,0
Toplam	100,0

İklim değişikliği ile mücadele için hangilerini yapıyor: Çevreye duyarlı markaların ürünlerini tercih etmek.	Yüzde
Yapıyorum	45,0
İmkanım Olsa Yaparım	41,0
Yapmam	14,0
Toplam	100,0

10. TERİMLER SÖZLÜĞÜ

Barometre raporlarında yer alan tüm bulgular, araştırmaların saha çalışmalarında görüşülen kişilerle yüz yüze yapılan anketlerde sorulan sorulara dayandırılmaktadır. Bazı sorular ve cevap seçenekleri sonrasında kısaltılarak veya basitleştirilerek, raporda gündelik dilde kullanılan terimlerle ifade edilmektedir. Örneğin kendini ne kadar dindar gördüğüne dair soruya cevaben "İnançlı ama dinin gereklerini pek yerine getiremeyen biri" için, raporda kısaca "inançlı" ifadesi kullanılmaktadır. Bu bölüm hem barometre raporunu eline ilk defa alanlar için, hem de terimlerle ilgili açıklamaya ihtiyaç duyanlar için hazırlanmıştır. İlk tabloda terimler ve açıklamaları, daha sonraki tablolarda bu terimlerin kaynağı olan soru ve cevap metinleri yer almaktadır.

	AÇIKLAMA
Alevi Müslüman:	Kendi din / mezhebini Alevi Müslüman olarak tanımlayan kişi
Alt Orta Sınıf:	Kişi başı geliri ortadaki yüzde 60'lık kesimde olan ama otomobili olmayan kesim
Alt Sınıf:	Kişi başı geliri en düşük olan yüzde 20'lik kesim
Arap:	Kendi etnik kökenini Arap olarak tanımlayan kişi
Dindar:	Dinin gereklerini yerine getirmeye çalışan dindar biri
Dindar Muhafazakâr:	Kendi hayat tarzını dindar muhafazakâr olarak tanımlayan kişi
Geleneksel Muhafazakâr:	Kendi hayat tarzını geleneksel muhafazakâr olarak tanımlayan kişi
İnançlı:	İnançlı ama dinin gereklerini pek yerine getiremeyen biri
İnançsız:	Dinin gereklerine pek inanmayan biri
Kürt:	Kendi etnik kökenini Kürt olan tanımlayan kişi
Modern:	Kendi hayat tarzını modern olarak tanımlayan kişi
Sofu:	Dinin tüm gereklerini tam yerine getiren dindar biri
Sünni Müslüman:	Kendi din / mezhebini Sünni Müslüman olarak tanımlayan kişi
Türk:	Kendi etnik kökenini Türk olarak tanımlayan kişi
Üst Sınıf:	Kişi başı geliri en yüksek olan yüzde 20'lik kesim
Yeni Orta Sınıf:	Kişi başı geliri ortadaki yüzde 60'lık kesimde olan ve otomobili olan kesim
Zaza:	Kendi etnik kökenini Zaza olarak tanımlayan kişi
Çoklu İlişkisellik / Mütakabiliyet Analizi (ÇMA) (Multiple Correspondence Analysis)	Nominal-kategorik veriler arasında bulunan ilişkilerin yapısını ve aralarındaki olası örüntüleri iki boyutlu bir düzlemde göstermeye yarayan bir veri analizi tekniğidir. Mütakabiliyet Analizinin (MA) ikiden fazla değişkenli, büyük veri setlerine uygulanması ihtiyacına karşılık verir. ÇMA, 60'lı yıllarda matematikçi ve dilbilimci Jean-Paul Benzécri'nin çalışmaları ile şekillenmiş, 80'lerde hakkındaki araştırmaların İngilizceye çevrilmeye başlanması ve Fransız sosyolog Pierre Bourdieu'nün makalelerinde bu yöntemle yer vermesi ile bu alandaki çalışma ve yayınlar hızla artmıştır.

10.1. Terimlerin Kaynağı Olan Soru ve Veriler

Kendinizi, hayat tarzı bakımından aşağıda sayacağım üç gruptan hangisinde sayarsınız?

Modern
Geleneksel Muhafazakâr
Dindar Muhafazakâr

Kendinizi ait hissettiğiniz dininiz ve mezhebiniz nedir?

Sünni Müslüman

Alevi Müslüman

Diğer

Hepimiz Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıyız, ama değişik etnik kökenlerden olabiliriz; Siz kendinizi, kimliğinizi ne olarak biliyorsunuz veya hissediyorsunuz?

Türk

Kürt

Zaza

Arap

Diğer

Dindarlık açısından kendinizi aşağıda okuyacaklarımdan hangisiyle tarif edersiniz?

Dini inancı olan biri

Dini inancı olmayan biri

İnançlı ama dinin gereklerini pek yerine getiremeyen biri

Dinin gereklerini yerine getirmeye çalışan dindar biri

Dinin tüm gereklerini tam yerine getiren dindar biri

Ekonomik sınıflar (Hanedeki kişi sayısı, hane geliri ve otomobil sahipliği kullanılarak hesaplanıyor)

Alt sınıf

Alt orta sınıf

Alt orta sınıf

Üst sınıf

KONDA

ARAŞTIRMA VE DANIŞMANLIK

Yıldız Posta Cad. Çiğdem Apt. No: 11 / 6
Esentepe, 34349 ŐiŐli / İstanbul
bilgi@konda.com.tr
+90 212 275 17 66 (PBX)
+90 212 275 17 68 (Fax)

yuvam^o
dünya